

Examensarbete

Interventioner och förebyggande arbete

En scoping review om ungdomskriminalitet

Interventions and preventive work

A scoping review on juvenile delinquency

Tuva Berg
Cecilia Falkebring

Grundnivå
Examensarbete för Socionomexamen
GSA2AF
15 hp
Handledare: Kari Jess
Institution: Hälsa och välfärd
Examinator: Lena Dahlberg
Examinationsdatum: 2024-04-04

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker Open Access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open Access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten Open Access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (öppet tillgänglig på nätet, Open Access):

Ja

Nej

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Kari Jess för kunskapen, de uppmuntrande orden och stora engagemang genom hela processen.

Tack Krölle för alla goda promenader i friska luften.

Cecilia och Tuva
Falun 2024

Sammanfattning

Syftet med denna scoping review är att identifiera och syntetisera publikationer om förebyggande arbete mot ungdomskriminalitet. Arbetet strävar efter att sammanställa forskningsläget kring arbetssätt inom preventionsarbetet med ungdomskriminalitet. En litteratursökning har genomförts för insamling av data och en deduktiv manifest innehållsanalys användes för att identifiera, kategorisera och analysera relevant information. Sju studier identifierades där interventionerna som framkom i litteraturen kategoriserades in i tre olika teman: *utbildningsbaserade interventioner*, *samhällsbaserade interventioner* samt *interventioner för individ och familj*. Resultatet visar att interventionerna övervägande fungerar bra i det förebyggande arbetet för de ungdomar som interventionerna riktar sig till, men mer kvalitativ svensk forskning behövs inom området.

Nyckelord: ungdomskriminalitet, förebyggande arbete, interventioner, litteraturöversikt

Abstract

The purpose of this scoping review is to identify and synthesize publications on preventive work against juvenile delinquency. This paper aims to put together a compilation of the current state of research regarding working methods within the prevention work with juvenile delinquency. A literature search was conducted to collect data, and a deductive manifest content analysis was used to identify, categorize, and analyze relevant information. Seven studies were identified and the interventions that were found in the literature were categorized into three different themes: *education-based interventions*, *community-based interventions*, and *interventions for the individual and family*. The results show that the interventions predominantly work well for the youths targeted by the interventions, but more qualitative Swedish research is needed on this topic.

Keywords: juvenile delinquency, prevention, interventions, scoping review

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	2
1.2 Syfte	2
1.3 Frågeställningar	2
2. Centrala begrepp	3
2.1 Brottsförebyggande arbete	3
2.2 Interventioner	3
2.3 Ungdom	3
3. Tidigare forskning	4
3.1 Fungerande och icke-fungerande metoder	4
3.3 Av Socialstyrelsen rekommenderade metoder	5
3.4 Kriminella vänskapsrelationer	6
3.5 Sammanfattning	7
4. Teoretiskt ramverk	9
4.1 Ekologisk systemteori	9
4.2 Kategorisering av interventioner	9
5. Metod	11
5.1 Design	11
5.2 Inklusions- och exklusionskriterier	11
5.3 Sökstrategi	12
5.4 Relevansgranskning	14
5.5 Värdering av publikationernas kvalitet/risk för snedvridning	14
5.6 Dataextraktion	15
5.7 Syntetiseringsmetod	15
7. Validitet och reliabilitet	18
7.1 Validitet	18
7.2 Reliabilitet	18
8. Resultat och analys	19
8.1 Identifierade interventioner	28
8.1.1 Utbildningsbaserade interventioner	28
8.1.2 Samhällsbaserade interventioner	29
8.1.3 Interventioner för individ och familj	30
8.2 Effekter och resultat av interventioner	33

8.2.1 Kunskaper kring sexuell hälsa och samtycke	33
8.2.2 Minskning av våld och brottslighet	34
8.2.3 Psykosociala och beteendemässiga förändringar	36
8.2.4 Effekter på rättssystem och lagföring	37
8.3 Behov och utmaningar för framtida forskning	38
8.3.1 Målgruppsinriktade studier	38
8.3.2 Långsiktiga effekter och uppföljningsstudier	38
8.3.3 Effektivitet och implementering av program	39
8.3.4 Identifiering av processvariabler och metodologiska förbättringar	39
9. Diskussion	41
9.1 Resultatdiskussion	41
9.2 Metoddiskussion	42
10. Slutsatser	45
Referenser	46
Bilagor	51
Bilaga 1	51
Bilaga 2	55
Bilaga 3	58

1. Inledning

Många diskussioner förs i dagens samhällsdebatt om ungdomar i kriminella gäng. Till exempel uppmärksammas problemet i Sveriges Radio (Toresson, 2023) där den ökade förekomsten av skjutningar och explosioner kopplade till kriminella gäng diskuteras. Bland förslagen för att hantera situationen betonar regeringen behovet av att förändra hur information delas mellan skola, polis och socialtjänst för att effektivt bekämpa kriminella gäng. I en granskning från SVT Gävleborg (Jansson, 2023) framgår att ungdomskriminaliteten ökat men att endast ett fåtal får insatser. Socialarbetaren och forskaren Hjärdis Flodström Enquist har lång erfarenhet av socialt arbete och uttrycker att problemen har blivit grövre samt gått ner i åldrarna. Hon uttrycker att vi har barnsoldater i Sverige samt att samarbetet mellan skola, polis och socialtjänst är ett problem som vi inte har löst än. I Ekot Granskar från Sveriges Radio (Ridderstedt & Pohjanen, 2024) framkommer att många kommuner inte använder rekommenderade metoder för att hjälpa ungdomar ur brottslighet, och forskare Michael Tärnfalk menar att många socialtjänster inte är utrustade för att hantera den gängproblematik som råder. Han betonar även behovet av att undersöka andra modeller än vad som tidigare använts och föreslår någon typ av myndighet som kan ge en bättre överblick över forskningsläget.

I Socialstyrelsens (2020a) handbok framgår det att barn som begår brott har grundläggande rättigheter som innefattar rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Det gemensamma ansvaret för barn som begår brott är tredelat. Utöver vårdnadshavarens ansvar betonas socialnämndens och rättsväsendets del i att se till att barns behov och grundläggande rättigheter blir tillgodosedda. Socialnämnden har genom kommunen och socialtjänsten det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det inkluderar att verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden (Socialstyrelsen, 2020a). Socialnämnden har även ett ansvar att arbeta i förebyggande syfte (SFS 2001:453, 5 kap. 1 §). Förebyggande insatser innebär att man tidigt använder insatser med syfte att förhindra en ogynnsam utveckling, oavsett ålder. Detta förutsätter att socialtjänsten tidigt uppmärksammar de barn och ungdomar som kan vara i behov av stöd (Socialstyrelsen, 2020a).

1.1 Problemformulering

Utifrån den aktuella samhällsdebatten kring den ökade problematiken med ungdomar som begår brott finns det motiv att utforska alternativa modeller för att hantera problematiken. Dessutom finns det behov av en överblick över det aktuella forskningsläget inom socialt arbete vilket motiverar nyttan av en sådan sammanställning. Genom en sådan identifiering finns det möjlighet att se vilka förebyggande interventioner med ungdomskriminalitet som socialtjänsten i Sverige använder/inte använder vilket kan ge insikter om vilka interventioner som kan vara effektiva och lämpliga för att minska ungdomskriminaliteten och främja ungdomars välbefinnande.

1.2 Syfte

Syftet med denna scoping review är att identifiera och syntetisera publikationer om förebyggande arbete mot ungdomskriminalitet inom socialt arbete.

1.3 Frågeställningar

1. Vilka olika typer av interventioner identifieras i litteraturen om förebyggande arbete med ungdomskriminalitet inom socialt arbete?
2. Vilka typer av resultat/effekter har dessa interventioner?
3. Vilka kunskapsluckor eller potentiella områden för framtida forskning diskuteras i den identifierade forskningen?

2. Centrala begrepp

I detta kapitel redogörs för begreppen brottsförebyggande arbete, interventioner och ungdom.

2.1 Brottsförebyggande arbete

Brottsförebyggande metoder och insatser innebär att på olika sätt arbeta för att förhindra att kriminalitet uppstår, etableras och fortsätter (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering [SBU], 2023a). I detta arbete undersöks förebyggande arbete utifrån SBU:s definition.

2.2 Interventioner

Interventioner definieras som ett samlingsbegrepp som omfattar förebyggande eller behandlande åtgärder (Interventioner, u.å). I detta arbete benämns metoder och insatser som interventioner.

2.3 Ungdom

Att definiera begreppet ungdom är svårt eftersom dess innehåll och karaktär inte är givna. Ungdomen är en livsfas mellan barndomen och vuxenlivet som inte bara går att avgränsa genom ålder. I denna livsfas sker framför allt tre förändringar. Dessa är fysiologiska/biologiska när ungdomen vid cirka 13–14 års ålder genomgår puberteten. Det sker även en känslomässig/psykologisk utveckling där personen utvecklar sin självidentitet. Den tredje avgränsningen är en period av sociala kriterier där ungdomen frigör sig från sin familj och skapar en värld med jämnåriga (Estrada, 1999). Eftersom ungdomsfasen sträcker sig mellan barndomen och vuxenlivet kan den inte enbart definieras utifrån ålder. Utifrån detta har ungdomar i föreliggande arbete inte begränsats genom någon åldersgräns, och sökord för ungdomar har i stället tillämpats då definitionen och avgränsningen kan tänkas variera.

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning som är av relevans för arbetet. Detta innefattar information från SBU, forskning om fungerande och icke-fungerande metoder, insatser som rekommenderas av Socialstyrelsen samt forskning om betydelsen av vänskapsrelationer när det kommer till ungdomskriminalitet.

3.1 Fungerande och icke-fungerande metoder

SBU (2023b) gör i sin rapport en utvärdering av psykosociala insatser som syftar till att motverka barn och ungdomars medlemskap i gäng, attityder till gäng och gängrelaterad kriminalitet. Studien visar att insatser som använder sig av fokuserad avskräckning (inte att förväxlas med avskräckande program som exempelvis *Scared Straight* som nämns nedan) har visat sig effektiva i att minska skjutvapenvåld. Detta visar att en kombination av fokuserad avskräckning och riktade åtgärder kan ha betydande positiva effekter på samhällets säkerhet med härledning till att skjutvapenvåld minskade med en fjärdedel över en tidsperiod av cirka tre år. Psykosociala insatser till gängkriminella under frivård kan minska fortsatt kriminalitet. Detta inkluderar exempelvis missbruksbehandling och stöd att söka arbete. En insats som visat sig resultera i minskad narkotikabrottslighet är den mot öppen drogmarknad som fokuserar på konceptet avskräckning. I resultaten framkommer likheter i insatserna där framför allt samverkan förekommer mellan organisationer (SBU, 2023b).

I tidigare forskning identifieras även icke-fungerande metoder som riktas mot ungdomskriminalitet. Ett exempel på icke-fungerande insatser är avskräckande metoder som programmet *Scared Straight* (Petrosino m.fl., 2013). Dessa är utformade för att avskräcka ungdomar som är i risk av brottslighet genom att de deltar i observationer i fängelser och interagerar med vuxna fångar. Resultaten av den meta-analys som presenteras visar att dessa avskräckande metoder ökar risken för brottslighet bland unga i jämförelse med ungdomar som inte deltar i någon brottsförebyggande insats alls (Petrosino m.fl., 2013).

Till skillnad från Petrosino m.fl. (2013) presenterar Lipsey (2009) effektiva interventioner för att minska återfall bland ungdomsbrottslingar. De mest effektiva programmen har tre gemensamma faktorer. För det första innefattar dessa program en terapeutisk interventionsfilosofi. Det innebär att fokus riktas mot stödjande och behandlande aspekter och inte mot användandet av kontroll och tvång. För det andra riktar sig de mest framgångsrika programmen åt ungdomar som har en hög risk för kriminalitet.

Interventionerna är målinriktade och kan därav identifiera vilka underliggande orsaker som finns bakom riskfaktorerna och därmed behandla dessa. Den sista faktorn är att genomförandet av interventionerna är av betydande vikt för resultatet av dess effektivitet. Nyckelfaktorer är kompetens och att arbeta konsekvent för att bibehålla uppsatta mål. Det kan innefatta att en kompetent person leder interventionen samt att det finns resurser nog att genomföra hela programmet. Genom att kombinera och tillämpa dessa faktorer menar Lipsey att program som riktas mot ungdomsbrottslighet maximerar sina chanser att lyckas förhindra återfall i brott samt arbeta för positiva beteendeförändringar (Lipsey, 2009).

3.3 Av Socialstyrelsen rekommenderade metoder

Socialstyrelsen (2023) har i sin metodguide samlat insatser som rekommenderas för arbetet med ungdomskriminalitet (Socialstyrelsen, 2023). *Bekymringssamtal* (även kallad orosamtal) ges som en insats till familjer med en ungdom där det finns en oro för kriminalitet eller där den unga är misstänkt för brott. Syftet med samtalet är att förebygga kriminalitet och/eller allvarligt normbrytande beteende. Tanken är att skapa en tydlig reaktion på handlingen eller den oron som framkommit. Samtalet genomförs tillsammans med familjen för att kartlägga behovet av eventuella insatser för att hantera problemet (Socialstyrelsen, 2020b).

Ett nytt vägval är en insats som riktar sig till ungdomar med risk för att utveckla ett kriminellt beteende, eller ungdomar som redan har utvecklat ett kriminellt beteende. Syftet är att förebygga och minska återfall i brott, och utförs bland annat på ungdomshem som ett komplement till brottspåföljden oavlönat arbete (ungdomstjänst). Insatsen grundar sig i Walters (1990, refererad av Socialstyrelsen) teori om kriminalitet som menar att olika tankemönster upprätthåller kriminella handlingar. Genom detta program försöker man förändra dessa tankemönster hos ungdomen (Socialstyrelsen, 2019a).

Funktionell familjeterapi (FFT) är en insats för familjer med ungdomar mellan 11 och 18 år där ungdomen påvisar ett utåtagerande beteende eller har begått brott. Syftet är att på kort sikt förbättra familjens kommunikation och relation samt att på lång sikt få ungdomens antisociala beteende att upphöra. De teoretiska ramarna för denna insats är systemteori, kommunikationsteori och beteendeterapeutiska principer, och insatsens mål är att åstadkomma kommunikation och samspel inom familjen (Socialstyrelsen, 2019c).

En annan insats är *medling vid brott* som är avsedd för lagöverträdare under 21 år samt brottsoffer. Insatsen går ut på att gärningspersonen och brottsoffret tillsammans diskuterar brottshändelsen med en opartisk medlare (vanligtvis en tjänsteman från socialtjänsten eller en

lekman). Syftet är att ge gärningspersonen en ökad förståelse för konsekvenserna av brottet, och att ge brottsoffret möjlighet att bearbeta sina upplevelser (Socialstyrelsen, 2021).

Särskilt kvalificerad kontaktperson (mentorskap) är en insats som ges till ungdomar med risk för att utveckla ett kriminellt beteende där kontaktpersonen ofta är en vuxen som kan agera som stöd och förebild. Kontaktpersonens funktion är att stödja en prosocial utveckling hos ungdomen och minska risken för antisocialitet (Socialstyrelsen, 2019d).

Multisystemisk terapi (MST) är en öppenvårdsinsats som ges till familjer där ungdomen har sociala, emotionella eller utagerande problem. MST började som en insats för kriminella ungdomar men har kommit att anpassats för fler målgrupper. MST utgår från socialekologiska och familjesystemiska teorier och syftar till att påverka de faktorer som ligger till grund för ungdomens problem (Socialstyrelsen, 2019b).

3.4 Kriminella vänskapsrelationer

I en svensk intervjustudie (Azad m.fl., 2018) utforskades kvinnliga kriminella ungdomars uppfattningar om deras kriminella beteenden och hur de påverkas av deras vänskapsrelationer. Ett av de huvudsakliga fynden var att ungdomarna såg sina kriminella handlingar som ett sätt att umgås och socialisera sig med sina vänner. Deras normbrytande beteenden hade en hel del gemensamt med prosociala aktiviteter typiskt för ungdomar generellt. Till exempel beskrevs att begå kriminella handlingar tillsammans med vänner som ett sätt att känna gemenskap och dela upplevelser med varandra. Liknande slutsatser har dragits av Bottrell m.fl. (2010, refererad i Azad m.fl., 2018) där kriminellt beteende hos ungdomar beskrevs på ett sätt som liknade typiska sociala aktiviteter som att lyssna på musik, laga mat och titta på filmer där gemenskap och social sammanhållning var centrala kvaliteter. Azad m.fl. (2018) menar att den närhet och betydelse som vänskapsrelationerna hade skulle kunna tolkas som ett sätt att bli mer autonom, vilket tyder på en typisk utveckling när det kommer till ungdomsåren där frågor om identitet är centrala. Även de negativa aspekterna av dessa relationer, till exempel att de uppfattas som ytliga eller komplicerade, kan tolkas som typiska för ungdomsrelationer där konflikter och ostadiga relationer är del av en normal ungdomsutveckling. När ungdomarna fick frågan vad som skulle krävas för dem att undvika återfall i brott svarade de flesta att de skulle behöva sluta umgås med vänner som begår brott, och för att kunna göra det beskrevs tillgången till prosociala vänner som avgörande. Studien visar att deltagarna var medvetna om deras vänners roll och inflytande på deras egna beteenden. Azad m.fl. (2018) pekar på vikten av att fråga ungdomarna själva vad de behöver för att undvika återfall i brott.

Till exempel uttryckte deltagarna att deras vänskapsrelationer, oavsett om de är brottsliga eller inte, har stor betydelse och fyller en positiv funktion för dem. Vänner som ägnade sig åt brottslighet beskrevs inte som enbart destruktiva och uppfyllde många utvecklingsbehov. I vuxnas ögon kan brottsliga vänners inflytande ses som enbart något negativt, men resultaten i denna studie visar på betydelsen av att känna igen de positiva känslorna som deltagarna tillskriver sina kamratgrupper, brottsliga eller inte, och att tillhandahålla andra sociala sammanhang som uppfyller samma typ av behov. Författarna menar alltså att både preventions- och interventionsinsatser behöver fokuserar på att stärka prosociala influenser och inte enbart minska influenser från avvikande vänner. Det är viktigt att lyfta det som individerna själva uppfattar vara centrala aspekter till varför de engagerar sig i kriminellt beteende då detta kan vara faktorer som spelar stor roll i interventioner som syftar till att förebygga kriminalitet (Azad m.fl., 2018).

3.5 Sammanfattning

Tidigare forskning visar bland annat att fokuserad avskräckning kan vara effektivt för att minska skjutvapenvåld. Psykosociala insatser under frivård, såsom missbruksbehandling och arbetsstöd, kan minska fortsatt kriminalitet hos gängkriminella. Insatser mot öppen drogmarknad med inriktning på avskräckning kan minska narkotikabrottslighet. Gemensamt för många insatser är att samverkan mellan organisationer är väsentligt. Avskräckande metoder som Scared Straight har visat sig öka risken för brottslighet bland unga, medan effektiva interventioner för att minska återfall i brott bland ungdomar ofta innefattar terapeutisk interventionsfilosofi och målinriktade program som riktar sig mot högriskgrupper. Det framkommer även att de insatser som rekommenderas av Socialstyrelsen för att förebygga och minska ungdomsbrottslighet är bland annat bekymringssamtal, ett nytt vägval, funktionell familjeterapi, medling vid brott, särskilt kvalificerad kontaktperson och multisystemisk terapi. Till sist visar forskningen att kriminella handlingar kan ses som ett sätt att socialisera med vänner och att prosociala vänskapsrelationer är avgörande för att undvika återfall i brott. Det betonas att förebyggande insatser bör fokusera på att stärka prosociala influenser och inte enbart minska inflytandet från avvikande vänner, med hänsyn till ungdomarnas egna upplevelser och behov.

Med föreliggande arbete vill vi göra en bredare litteraturöversikt än den som exempelvis genomförts av SBU (2023b). Några kriterier för studierna som ingår i SBU:s (2023b) litteraturöversikt är att de enbart ska behandla psykosociala insatser samt vara studier

från Europa, Nordamerika, Australien och Nya Zeeland. Studien riktar även in sig på gängkriminalitet hos barn och unga vuxna. För att skapa detta bredare fokus begränsas till exempel inte föreliggande arbete till att behandla enbart gängkriminalitet, och studierna som ingår kan ha genomförts var som helst i världen. Utifrån den tidigare forskningen som har presenterats identifieras ett behov av en bred litteraturöversikt med fokus på att kartlägga insatser.

4. Teoretiskt ramverk

4.1 Ekologisk systemteori

Den ekologiska systemteorins relevans i arbetet grundar sig i samhällsdebatten som pågår om att myndigheter kring kriminella ungdomar bör samverka i största möjliga utsträckning för att skapa förutsättningar för ungdomar till ett bra liv med trygga sociala nätverk. Systeminriktad och ekologisk praktik innebär att integrera åtgärder som involverar en individs familj, närsamhälle och andra sociala institutioner. Systemteorin betonar helhetsperspektivet som syftar till att skapa, förbättra och upprätthålla sociala nätverk (Payne, 2015). Urie Bronfenbrenner (1979) introducerar ekologisk systemteori som ett teoretiskt perspektiv inom forskning för mänsklig utveckling. Perspektivet utgår från uppfattningar kring den utvecklande individen, miljön och interaktionen mellan de två. Utvecklingen definieras av Bronfenbrenner som en varaktig förändring där en person uppfattar och hanterar sin miljö och av den anledningen är miljöbeskrivning central för perspektivet. Miljön beskrivs i tre nivåer vilka är den *inre nivån*, *mellannivån* samt den *yttre nivån*. Den inre miljön beskrivs som den omedelbara miljön där den utvecklande personen befinner sig. Detta kan exempelvis vara i hemmet eller i klassrummet. Mellannivån beskriver relationen mellan olika miljöer och hur dessa påverkar utvecklingen. Det kan vara bandet mellan skolan och hemmet vilket kan vara avgörande för ett barns utveckling. Den yttre nivån beskrivs som miljöer som har en inverkan på individens utveckling utan att individen är fysiskt närvarande i den miljön. Bronfenbrenner argumenterar för att alla nivåer har en lika stor inverkan på individens lärande och utveckling.

4.2 Kategorisering av interventioner

Av relevans för arbetet är att kategorisera de identifierade interventionerna utifrån karaktär för att skapa en överblick av vilka typer av insatser som finns, och eventuellt saknas för att skapa en överblick av kunskapsluckor och potentiella områden för framtida forskning. En alternativ klassificering av förebyggande åtgärder som baseras på kostnaderna och fördelarna med att leverera interventioner till målinriktade populationen utvecklades av Gordon (1983). Det sättet att kategorisera det förebyggande arbetet utgår från tre typer av kategorisering. Dessa är *universella* preventioner vilka kan ges till en hel population vilket ger större ekonomiska besparingar än de eventuella kostnaderna för konsekvenserna. De två mer kostsamma typer av interventioner är *selektiva* och *indikerade*. *Selektiva* och *indikerade* interventioner är mer

intensivt kostsamma insatser som riktar sig till personer som har en förhöjd risk och sårbarhet för någon störning. Den ökade kostnaden för dessa sistnämnda typer av interventioner genererar mer nytta för deltagarna men även att den ekonomiska vinningen är större (O'Connell m.fl., 2009, s. 60–61).

Utifrån detta allmänna sätt att kategorisera interventioner återfinns appliceringen för ungdomskriminalitet genom SBU:s (2023b) sammanfattning av interventioner som kan minska skjutvapenvåld, medlemskap i gäng och fortsatt kriminalitet bland unga personer. Universella insatser ges brett till många personer medan selektiva insatser ges till personer med en förhöjd risk för gängrelaterad kriminalitet. Indikerade insatser är inriktade direkt mot gängkriminella personer. En universell insats ges som färdighetsträning i skolan för elever på mellanstadiet, exempelvis inom konflikt- eller kommunikationshantering, och skapar potential att förebygga medlemskap i gäng och bärande av vapen, motverkande av inkludering i våldsamma miljöer samt bidra till att skapa en tryggare och mer inkluderande miljö.

Utifrån den allmänna redogörelsen av Gordon:s (1983) sätt att kategorisera interventioner och SBU:s applicering det på förebyggande arbete med ungdomskriminalitet, utgör detta ett teoretiskt ramverk som kommer att appliceras för kategorisering av de identifierade interventionerna i detta arbete. Tillsammans med systemteorin skapas därigenom en teoretisk utgångspunkt som ser vilka olika typer av interventioner som identifieras samt vilka typer av resultat/effekter dessa interventioner har på de kriminella ungdomar och systemet runtomkring.

5. Metod

I detta kapitel beskrivs den metod som tillämpats i arbetet. Inledningsvis presenteras arbetets design följt av en beskrivning av datainsamlingsförfarandet genom sökstrategi, inklusions- och exklusionskriterier, dataextraktion, kvalitetsgranskning samt syntetiseringsmetod.

5.1 Design

I arbetet tillämpas scoping review-metoden. Metoden innefattar att söka efter relevanta studier i källor och göra ett brett urval av studier. Detta sker i tre steg. Första sökningen sker i relevanta databaser, andra sökningar sker med relevanta indextermer och sökord och i tredje sökningen identifieras rapporter och artiklar genom referenslistor. Sedan sammanställs och organiseras datan i en matris följt av en analys och rapportering av resultaten. Sökprocessen sammanställs sedan i ett PRISMA-flödesschema (Forsberg & Wengström, 2015).

Genomförandet av denna scoping review har anpassats efter instruktionerna för examensarbetet gällande systematik och kvalitetsgranskning. I datainsamlingen har det därav funnits krav på att valda artiklar är peer reviewed samt att de ska vara publicerade i en vetenskaplig tidskrift samt vara tillgängliga genom högskolans bibliotek (databaser). Att leta i referenslistor i det tredje steget har uteslutits på grund av arbetets begränsade tidsram.

5.2 Inklusions- och exklusionskriterier

Inklusions- och exklusionskriterierna har utvecklats under arbetets gång då arbetet gått från att inkludera kvalitativa artiklar till enbart kvantitativa artiklar (se vidare förklaring under metoddiskussion). Inklusionskriterierna som tillämpades var att artiklarna skulle vara tillgängliga genom högskolans bibliotek (databaser), vara peer-reviewed, vara på engelska, ha publicerats mellan år 2014–2024 samt innehålla information om brottsförebyggande interventioner för ungdomar. Exklusionskriterier som tillämpades var kvalitativa studier, studier utan metodbeskrivning samt dubletter. Även studier som inte är relevanta för socialt arbete har exkluderats. Det har inte gjorts någon begränsning gällande vilka länder studierna är genomförda i.

5.3 Sökstrategi

I början av arbetet var samverkan mellan myndigheter och organisationer en central del. I en första testsökning var därför samverkan en utgångspunkt för valda sökord tillsammans med ord relaterade till ungdomskriminalitet och förebyggande arbete. Sökningen gjordes i en databas och gav få resultat. En diskussion fördes med vår handledare där vi kom fram till att bredda syftets inriktning dels på grund av antalet träffar, dels på grund av vårt metodval. Därav fick samverkansaspekten en mindre central roll och sökorden om samverkan togs bort.

Sex relevanta databaser fastställdes efter ett möte med bibliotekarie från Högskolan Dalarnas bibliotek som sedan även kom att användas i den slutgiltiga sökningen. Dessa databaser är Social Services Abstracts, Applied Social Sciences Index & Abstracts, Social Sciences Citation Index, Criminology Collection och Swepub. Den andra testsökningen begränsades till artiklar publicerade mellan åren 2014-2024 samt artiklar som är peer reviewed. På grund av den stora mängd träffar som denna sökning genererade gjordes en tredje testsökning där den geografiska kontexten, genom val av sökord, avgränsades till nordiska och skandinaviska länder. Denna avgränsning gav återigen få resultat och den geografiska kontexten har därför valts att inte begränsas.

Den slutgiltiga sökningen genomfördes där sökordet socialt arbete lades till. Detta resulterade i ett hanterligt antal artiklar utan att behöva avvika från arbetets syfte. Se tabell 1 för en mer ingående redovisning av sökningarna och vilka kombinationer av sökord och databaser som använts, datum för genomförda sökningar samt hur många träffar varje sökning gav.

Tabell 1*Sökmatris*

Datum	Databaser	Sökord	Utfall
Sökning (1) 18 januari 2024	Social Services Abstracts	("juvenile delinquen*" OR "criminal youth" OR "young criminal" OR "delinquency prevention") AND ("crime prevention" OR "prevention" OR "preventive work") AND (collaboration OR "working together" OR cooperation)	Social Services Abstracts: 22 resultat
Sökning (2) 23 Januari 2024	Social Services Abstracts, Applied Social Sciences Index & Abstracts, Social Sciences Citation Index, Criminology Collection och Swepub	("juvenile offender*" OR "young offender*" OR "young criminal*" OR "criminal youth*" OR "juvenile delinquen*") AND (prevent*)	Social Services Abstracts: 296 resultat. Applied Social Sciences Index & Abstracts: 362 resultat. Social Sciences Citation Index: 359 resultat. Criminology Collection: 541 resultat. Swepub: 8 resultat.
Sökning (3) 23 Januari 2024	Social Services Abstracts, Applied Social Sciences Index & Abstracts, Social Sciences Citation Index, Criminology Collection och Swepub	("juvenile offender*" OR "young offender*" OR "young criminal*" OR "criminal youth*" OR "juvenile delinquen*") AND (prevent*) AND (swed* OR norw* OR denmark OR danish	Social Services Abstracts: 12 resultat. Applied Social Sciences Index & Abstracts: 20 resultat. Social Sciences Citation Index: 5 resultat. Criminology

OR finland OR finnish Collection: 20 resultat.
 OR nordic OR Swepub: 8 resultat.
 scandinavia*)

Sökning (4) 24 Januari 2024	Social Services Abstracts, Applied Social Sciences Index & Abstracts, Social Sciences Citation Index, Criminology Collection och Swepub	("preventive work" OR prevent*) AND ("juvenile delinquen*" OR "criminal youth*" OR "juvenile offender*") AND ("social work*" OR "social service*")	Social Services Abstracts: 72 resultat. Social Sciences Citation Index: 10 resultat. Applied Social Sciences Index & Abstracts: 51 resultat. Criminology Collection: 40 resultat. Swepub: 1 resultat.
--------------------------------	---	---	--

5.4 Relevansgranskning

Av de artiklar som identifierades lästes alla artiklarnas abstracts tillsammans och sammanställdes i ett separat protokoll. Därefter markerades de som antingen relevanta eller inte relevanta utifrån bestämda inklusions- och exklusionskriterier. Även dubletter markerades i protokollet. De artiklar som markerades som relevanta lästes separat i fulltext och markerades som relevanta eller inte relevanta för arbetet. Sedan jämfördes och diskuterades de artiklar som markerats som relevanta. Efter denna process kvarstod de sju inkluderade artiklarna i studien.

5.5 Värdering av publikationernas kvalitet/risk för snedvridning

De inkluderade artiklarnas kvalitet har bedömts utifrån bedömningsmallen The Effective Public Health Practice Project (EPHPP) (McMaster University, 2024) hämtad från hemsidan

Critical Appraisal Tools (CATEvaluation, 2024). Denna hemsida rekommenderas av SBU (2024) vid genomföranden av litteraturoversikter. Utifrån denna bedömningsmall värderas studiers kvalitet/risk för snedvridning genom ett antal frågor som sedan resulterar i ett övergripande betyg (*stark*, *måttlig* eller *låg*). Dessa betyg presenteras i tabell 2 i nästa avsnitt. Bedömningsmallen i sin helhet återfinns i bilaga 1.

5.6 Dataextraktion

Den data som har extraherats från varje artikel är urval, design, geografisk kontext, syfte, resultat och kvalitetsvärdering. Denna information presenteras i tabell 2.

5.7 Syntetiseringsmetod

Metoden som har tillämpats för att syntetisera materialet i arbetet är en deduktiv manifest innehållsanalys. En innehållsanalys gör sig passande när målsättningen i ett arbete är att beskriva och kvantifiera specifika fenomen. Tillvägagångssättet utgår från att klassificera data för att sedan identifiera mönster och teman i materialet. Det finns två inriktningar inom innehållsanalys som skiljer sig åt. Den latenta innehållsanalysen syftar till att nå djupet i materialet som analyseras och genom en induktiv ansats identifiera mönster, teman och kategorier som inte är tydliga eller direkt uttalade (Forsberg & Wengström, 2015). Eftersom detta arbete syftar till att göra en översikt av befintlig forskning där fokus ligger på identifiering av interventioner snarare än en djupgående tolkning av underliggande meningar i litteraturen har i stället en manifest innehållsanalys tillämpats. En manifest innehållsanalys innebär ett fokus på konkreta och uppenbara mönster i texten där beskrivningen av innehållet är objektiv och systematisk i sitt tillvägagångssätt (Forsberg & Wengström, 2015; Bryman, 2016). En innehållsanalys utförs genom att koda texten i fråga och kategorisera det som är av intresse för studien i olika teman (Bryman, 2016). Detta kan till exempel göras genom de fem olika steg som redogörs för av Forsberg och Wengström (2015). Dessa steg går ut på att 1) läsa igenom materialet flera gånger för att göra sig bekant med det, 2) bilda koder utifrån vad texten handlar om, 3) komprimera koderna till kategorier, 4) sammanfatta kategorierna till ett eller flera teman och 5) tolka och diskutera resultaten. Analysen i föreliggande arbete har utgått från dessa steg och har en deduktiv ansats då materialet har analyserats och kategoriserats utifrån de redan förutbestämde frågeställningarna. De teman som redovisas för (interventioner, effekter och resultat samt kunskapsluckor och vidare forskning) har alltså

först definierats utifrån forskningsfrågorna för att på så sätt lättare kunna identifiera de subteman i publikationerna som är relevanta för forskningsfrågorna (se tabell 4).

6. Etik

Eftersom detta arbete är en litteraturstudie och urvalet inte har bestått av deltagande personer har vi i stället valt att granska de valda artiklarna som ingår i studien utifrån de forskningsetiska principerna. De fyra forskningsetiska principerna innefattar informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman, 2016). Informationskravet innebär att deltagarna i en undersökning ska informeras om forskningens syfte. Samtyckeskravet betyder att deltagarna har rätt att bestämma över sin medverkan i studien. Konfidentialitetskravet är relaterat till offentlighet och sekretess och innebär att personuppgifter om deltagarna ska förvaras på ett sätt som gör att obehöriga inte kan komma åt dem. Nyttjandekravet innebär att insamlade uppgifter om deltagarna bara får användas för forskning (Bryman, 2016).

I en litteraturstudie bör etiska överväganden göras gällande huruvida de inkluderade studierna fått tillstånd från en etisk kommitté alternativt att författarna presenterar noggranna etiska överväganden som gjorts (Forsberg & Wengström, 2015). Vi har därför granskat de valda artiklarnas etiska överväganden för att säkerställa detta. En artikel (Smokowski mf.l., 2020) hade ingen redogörelse för huruvida den godkänts av en etisk kommitté eller inte, däremot framgår det tydligt hur man säkerställt viktiga etiska aspekter som samtycke, frivillighet och information om att kunna avbryta sitt deltagande när som helst under programmets gång utan frågor eller negativa konsekvenser. Baserat på ovanstående information samt att artikeln är peer reviewed har vi, trots avsaknad av beskrivning av ett godkännande från etisk kommitté, valt att inkludera den. För en mer detaljerad beskrivning av etiska överväganden för varje enskild studie, se bilaga 2.

En annan viktig etisk aspekt vid litteraturstudier är att redovisa samtliga artiklar som ingår i litteraturstudien samt att presentera alla resultat oavsett om de stöder ens egna åsikter eller inte (Forsberg & Wengström, 2015). När det kommer till vårt ansvar i arbetet är objektivitet och val av artiklar samt framställandet av resultat centralt. Vi har varit noga med att presentera resultaten som de framställs i artiklarna. Se även bilaga 3 för blankett för etisk egengranskning av studentprojekt som legat till grund för beslutet om att inte ansöka till forskningsetiska nämnden vid Högskolan Dalarna eller Etikprövningsmyndigheten.

7. Validitet och reliabilitet

7.1 Validitet

Pålitligheten och giltigheten i arbetet bedöms utifrån dess interna och externa validitet. För att uppnå intern validitet är det nödvändigt att undvika systematiska fel (Forsberg & Wengström 2015). Den interna validiteten säkerställs genom arbetets litteratursökning som noggrant planerats för att undvika systematiska fel. Extern validitet handlar om huruvida resultaten från en studie kan generaliseras utanför den specifika undersökningskontexten (Bryman, 2016). Det är svårt att bedöma generaliserbarheten för en svensk kontext eftersom bara en av åtta studier är från Sverige. Även om ungdomskriminalitet är ett globalt problem med många gemensamma faktorer för ungdomar som etablerat kriminalitet eller är i risk att göra det, skiljer länder sig så pass mycket åt att det är svårt att uttala sig om någon exakt effekt i en annan kontext. Som framgår i SBU (2023b) skiljer sig lagar och professionellas praxis åt i olika länder vilket påverkar överförbarheten. Det bör med fördel testas genom empiriska studier (SBU, 2023b). Den externa validiteten bedöms därför vara låg i arbetet medan den interna validiteten bedöms vara hög.

7.2 Reliabilitet

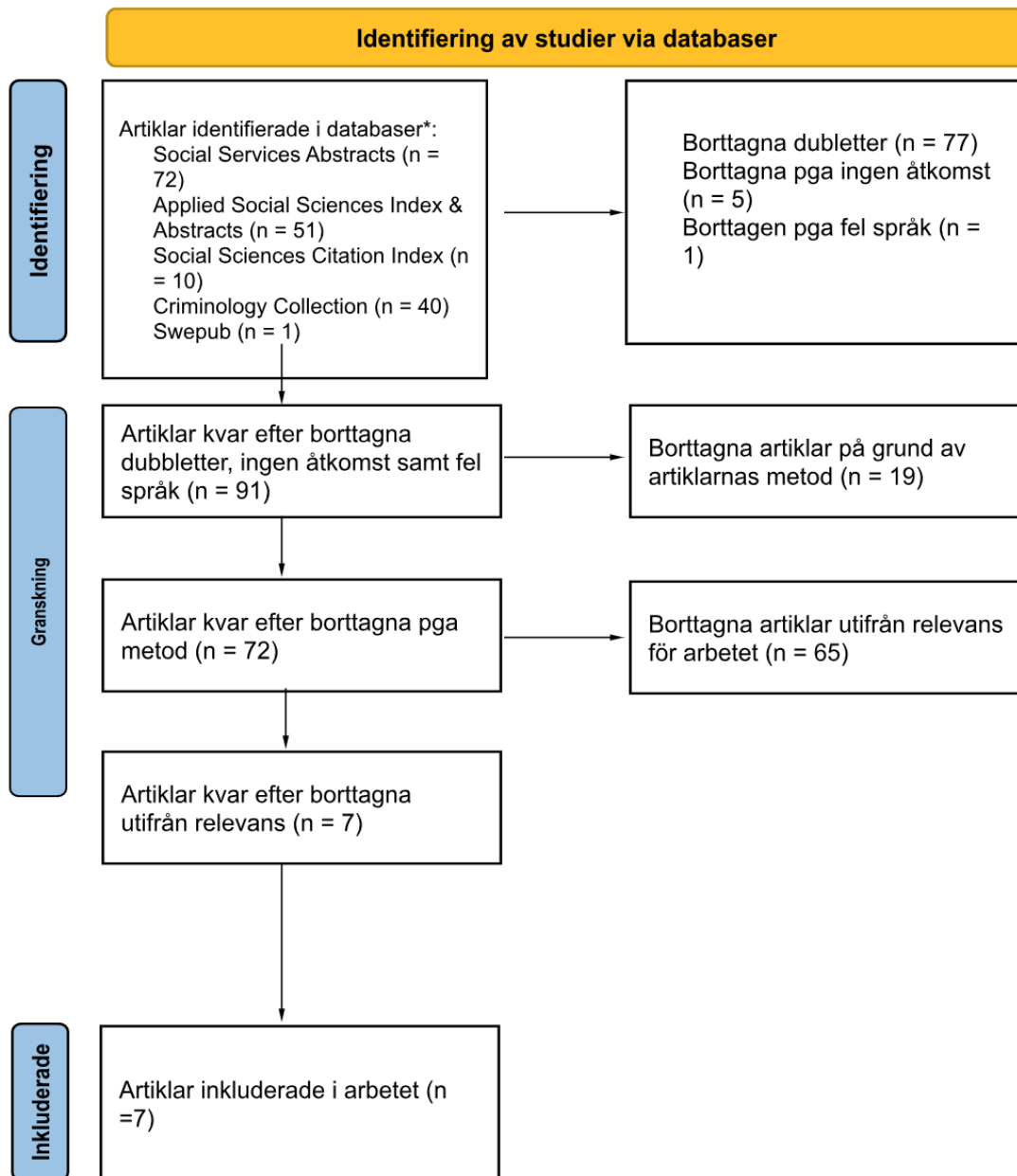
Intern reliabilitet innebär att forskare i ett projekt är överens om hur det man ser och hör ska tolkas. Extern reliabilitet innebär att undersökningen ska kunna replikeras. Replikation handlar om att en forskare i detalj beskriver sitt tillvägagångssätt så det är möjligt att följa en forskares ursprungliga resultat (Bryman, 2016). För att säkerställa den interna reliabiliteten i arbetet har vi kommit överens om vilka delar i datan som ska extraheras samt återgett den informationen på samma sätt. För att säkerställa den externa reliabiliteten har sökningsprocessen med noggrannhet antecknats för att alla stegen i datainsamlingen ska kunna följas.

8. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras inledningsvis processen för urvalet av artiklar i form av ett Prisma-flödesschema (figur 1) följt av en sammanställning (tabell 2) av följande information från varje artikel: urval, design, geografisk kontext, syfte, resultat, kvalitetsvärdering utifrån kriterierna från EPHPP. Sedan följer en presentation av teman och subteman (tabell 3 4). Därefter presenteras resultat och analys utifrån varje subtema. Den tidigare forskning och teori som analysen utgår från beskriver olika nivåer av insatser samt dess påverkan på ungdomen i det system som den befinner sig i. Analysen utgår från Bronfenbrenners (1979) beskrivning av ekologisk systemteori där *inre miljönivå*, *mellannivå* samt *yttre miljönivå* presenteras. Olika nivåer av interventioner analyseras även genom Gordons (1983) preventionsnivåer (universella, indikerade och selektiva) på samma sätt som SBU (2023b) använder dessa nivåer för att kategorisera interventioner.

Figur 1

Prisma-flödesschema

Syftet med den amerikanska CCT-studien skriven av Dembo m.fl. (2014) är att undersöka effektiviteten av programmet Brief Interventions (BI) för att minska kontakten med rättsystemet för drog-involverade, skolkande ungdomar samt jämföra detta med andra standardprogram för skolkande ungdomar. Urvalet i studien var 180 stycken ungdomar i åldrarna 11-17 år som registrerade sig i skolinterventionsprojektet mellan 2 mars 2007 och 22 juni 2010. Resultatet av interventionen indikerar att BI var marginellt signifikant för att påverka framtida brottslingar för de som fick interventionen BI, i jämförelse med standardprogrammet för skolk. Denna studies kvalitetsvärdering bedöms som medel.

Syftet med den svenska kliniska studier som tillämpar en kvasi-experimentell design skriven Lindblom m.fl. (2017) var att utvärdera programmet "A New Direction". 61 deltagande ungdomar från svensk socialtjänst och ungdomsvårdsinrättningar delades in i två behandlingsgrupper och två kontrollgrupper. Resultatet visar att kognitiv intervention är lovande för att minska kriminella tankemönster och öka känslan av sammanhang vilket kan ha positiva effekter på ungas lagöverträdande beteende. Även denna studies kvalitetsvärdering bedöms som svag.

Cohort-studien skriven av Shekar m.fl. (2020) är en amerikansk studie syftar till att utforska vilken påverkan en interprofessionell sexualundervisning har på en högrisk-population av 253 stycken häktade ungdomar i åldrarna 12-19 år. Studiens resultat visar en ökning i den sexuella självförmåga, en ökad syn på vikten av samtycke samt en ökad vilja att ingripa i situationer som skulle kunna leda till sexuella övergrepp. Studiens kvalitetsvärdering bedöms som svag.

I den amerikanska RCT-studie av Smokowski m.fl. (2020) var syftet att utvärdera effekterna av School Based Tenn Courts (SBTC) genom ett urval av 249 elever från 24 grund- och gymnasieskolor där hälften av skolorna genomgick SBTC och andra hälften inte. Resultatet av studien visar att SBTC var signifikant associerade med positiva förändringar i skoltillfredsställelse och minskningar av brottsliga vänner för gymnasieeleverna. Studiens kvalitetsvärdering bedöms som stark.

En annan studie från USA är en kontrollerad klinisk studie (CCT) skriven av Taussig m.fl. (2021) som syftar till att undersöker de långsiktiga effekterna av Fostering Healthy Futures (FHF-programmet) genom mentorskaps- och kompetensgrupper som försummade barn i fosterhem deltar i. Urvalet i studien är 426 stycken barn mellan 9-11 år som nyligen placerats i vård utanför hemmet. Studien visade att interventionsgruppen självrappporterade 30-82 % mindre total och icke-våldsbrottslighet än kontrollgruppen mellan 14-18 år. Även

domstolsanklagelserna för total och våldsbrott i mitten av tonåren var 15-30% lägre för interventionsgruppen. Studiens kvalitetsvärdering bedöms som medel.

En av studierna från USA är en kohortstudie skriven av Vidal m.fl (2017) som syftar till att främja MST-litteraturen genom att testa effekterna av en storskalig spridningsinsats av MST bland ungdomar involverade i rättssystemet i delstaten Rhode Island. Urvalet i studien är 740 ungdomar som fått ta del av MST genom en statlig spridning av programmet. Resultatet av studien stöder befintlig MST-litteratur vilket är att MST ger långsiktiga effektivitet som minskar brott bland högriskungdomar. Studiens kvalitetsvärdering bedöms som svag.

Syftet med studien från Kina som är skriven av Wong m.fl (2018) är att utvärderade en kulturellt anpassad kognitiv-beteendeintervention för att minska impulsivitet och brottslighetsrelaterade attityder och beteenden bland kinesiska kriminella ungdomar i Hong Kong. Genom att tillämpa en kvasi-experimentell design på 40 ungdomar, där 20 stycken ingår i experimentgruppen och 20 stycken i kontrollgruppen, visar resultatet att deltagarna i experimentgruppen har större och kontinuerliga positiva förändringar i övergripande impulsivitet, icke-planerande impulsivitet, kognitiv impulsivitet och övergripande brottslighet med effektstorlekar som visar måttlig till stor förändring. Studiens kvalitetsvärdering bedöms som svag.

Tabell 2*Sammanställning av valda artiklar*

<i>Författare, år</i>	<i>Urval</i>	<i>Design</i>	<i>Geografisk kontext</i>	<i>Syfte</i>	<i>Resultat</i>	<i>Kvalitetens poäng</i>
Dembo, R., Riones-Robinson, R., Wareham, J., Schmeidler, J., Winters, K.C., Barrett, K., Ungaro, R., Karas, L.M. & Belenko, S. (2014)	Ungdomar, 11-17 år, som registrerade sig i skolkinterventionsprojektet mellan 2 mars 2007 och 22 juni 2010 (n=180).	Klinisk kontrollerad studie (CCT).	USA.	Studien undersöker om programmet Brief Interventions (BI) är mer effektivt för att förhindra framtida brottslighet än standardprogrammet för skolkande ungdomar. Syftet är att undersöka effektiviteten av BI för att minska kontakten med rättssystemet för droginvolverade, skolkande ungdomarna.	Resultaten indikerar att BI var marginellt signifikant för att påverka framtida brottslighet bland skolkarna, jämfört med standardprogrammet för skolk.	Medel.
Lindblom, S., Eriksson, L. & Hiltunen, A. (2017).	61 deltagare från Svensk socialtjänst och ungdomsvårdsinrättningar, indelade i två behandlingsgrupper och två kontrollgrupper.	Klinisk studie med kvasi-experimentell design.	Sverige.	Att utvärdera programmet "A New Direction".	Kognitiv intervention visar sig lovande för att minska kriminella tankemönster och ökad känsla av sammanhang, vilket kan ha positiva effekter på unga lagöverträdare beteende.	Svag.

<i>Författare, år</i>	<i>Urval</i>	<i>Design</i>	<i>Geografisk kontext</i>	<i>Syfte</i>	<i>Resultat</i>	<i>Kvalitets poäng</i>
Shekar, A., Gross, A., Luebbers, E., & Honsky, J. (2020)	Häktade ungdomar, 12-19 år (n = 253).	Cohort-studie.	USA.	Att utforska vilken påverkan en interprofessionell sexualundervisning om sexuell självförmåga, samtycke och vilja att ingripa vid sexuella övergrepp har på en högrisk population av häktade ungdomar.	Ungdomarna visade statistiskt signifikanta ökning av den sexuella självförmågan ($P < .001$), synen på vikten av samtycke ($P < .001$) och viljan att ingripa ($P = .0027$). Ungdomar i åldern 17–19 år uppnådde statistiskt signifikant förbättring i varje kategori; ungdomar i åldern 12–14 år gjorde det inte. Kvinnliga deltagare visade endast statistiskt signifikanta förbättringar i poäng för sexuell självfektivitet.	Svag.
Smokowski, P., Evans, C., Rose, R., & Bacallao, M. (2020)	Elever (n = 249) från grund- och gymnasieskolor (n = 24) där hälften av skolorna genomgick SBTC (n = 12) och hälften gick utan något SBTC-program (n = 12).	RCT-studie.	USA.	Att utvärdera effekten av School Based Teen Courts (SBTC).	SBTC var signifikant associerade med positiva förändringar i skoltillfredsställelse och minskningar av brottsliga vänner för gymnasieelever, men visade inga signifikanta förändringar på andra resultat.	Stark.

<i>Författare, år</i>	<i>Urval</i>	<i>Design</i>	<i>Geografisk kontext</i>	<i>Syfte</i>	<i>Resultat</i>	<i>Kvalitetens poäng</i>
Taussig, H.N., Dmitrieva, J., Garrido, E.F., Cooley, J.L. & Crites, E. (2021)	Barn, 9–11 år, nyligen placerade i vård utanför hemmet (n = 426).	Kontrollerad klinisk studie (CCT).	USA.	Denna studie undersöker de långsiktiga effekterna av Fostering Healthy Futures (FHF)-programmet, en 30-veckors mentorskaps- och kompetensgruppsförebyggnad av intervention för försummade barn i fosterhem.	Interventionsgruppen självrporterade 30–82 % mindre total och icke-våldsbrottslighet än kontrollgruppen mellan 14 och 18 år. Domstolsanklagelserna för total och våldsbrott i mitten av tonåren var också 15–30 % lägre för interventionsgruppen.	Medel.
Vidal, S., Steeger, C.M., Caron, C., Lasher, L. & Connell, C.M. (2017)	Ungdomar (n = 740) som får ta del av MST genom en statlig spridning av programmet.	Kohortstudie.	USA.	Studien syftade till att främja MST-litteraturen genom att testa effekterna av en storskalig spridningsinsats av MST bland ungdomar involverade i rättssystemet i delstaten Rhode Island.	Studien bidrar till befintlig litteratur som stöder MST:s långsiktiga effektivitet för att minska brott bland högriskungdomar.	Svag.

Tabell 3*Identifierade teman och subteman*

<i>Teman</i>	<i>Subteman</i>
<i>Identifierade interventioner</i>	<i>Utbildningsbaserade interventioner</i>
	<i>Samhällsbaserade interventioner</i>
	<i>Interventioner för individ och familj</i>
<i>Effekt och resultat av interventioner</i>	<i>Kunskaper kring sexuell hälsa och samtycke</i>
	<i>Psykosociala och beteendemässiga förändringar</i>
	<i>Effekter på rättssystem och lagföring</i>
<i>Behov och utmaningar för framtida forskning</i>	<i>Målgruppsinriktade studier</i>
	<i>Långsiktiga effekter och uppföljningsstudier</i>
	<i>Effektivitet och implementering av program</i>
	<i>Identifiering av processvariabler och metodologiska förbättringar</i>

8.1 Identifierade interventioner

8.1.1 Utbildningsbaserade interventioner

De utbildningsbaserade interventionerna som har identifierats genomfördes alla i skolor med elever som mottagare för programmen. Ett programs fokus var undervisning och utbildning (Shekar m.fl., 2020) medan en annan intervention, School Based Teen Courts (SBTC), i stället syftade till att återintegrera unga lagöverträdare till samhället eller skolan (Smokowski m.fl., 2020). I stället för att straffa ungdomarna var denna interventions huvudfokus att ungdomarna tar ansvar för sina handlingar genom att reparera skadan de orsakat till offret och/eller samhället. The School Prison Pipeline (STPP) syftar till det system där skolans policys leder elever från skolan och in i det kriminella rättssystemet, vilket i sin tur leder till en mängd negativa långsiktiga konsekvenser. Dessa konsekvenser försvagar ungdomarnas kontakt med och engagemang i samhället vilket ökar sannolikheten att de återfaller i brott. Tanken är att SBTC ska agera som ett alternativ till disciplinära åtgärder och minska antalet elever som tas ur skolan och därmed riskerar att hamna i STTP (Smokowski m.fl., 2020).

SBTC-programmet skiljer sig från de andra två interventionerna som fokuserar på undervisning och utbildning i skolan. Den ena av dessa interventioner är en tvärprofessionell studentledd sexualundervisningsplan som genomförs med häktade ungdomar och fokuserar på frågor om sexuell självförmåga, upplevd betydelse av sexuellt samtycke och viljan att ingripa mot sexuellt våld (Shekar m.fl., 2020). Studien som undersökte denna intervention använde en anpassad version av en redan befintlig läroplan för utbildning i sexuell hälsa. Den anpassade versionen inkluderade en mer detaljerad utbildning om samtyckeskultur och trygga relationer vilket inkluderade aktiviteter om hur man säger och hör *nej* i sexuella sammanhang. Andra ämnen som behandlades i läroplanen var sexuell anatomi, pubertet, sexuellt överförbara infektioner, preventivmedel och graviditet. Handledarna för interventionen bestod av ett tvärprofessionellt team med 2–3 doktorander i medicin och socialt arbete. Läroplanen genomfördes i små grupper med var och en av de totalt 253 deltagande ungdomarna med åldrarna 12 till 19 år. Av vikt är att närmare definiera begreppet *sexuell självförmåga* som används i studien. Sexuell självförmåga bedöms genom deltagarnas tro på att de själva skulle lyckas genomföra säkra sexuella beteenden. Detta bedöms genom ett frågeformulär med frågor som “Jag skulle kunna vägra ett sexuellt närmande från min sida” och “Jag kunde välja när och vem jag skulle ha sex med” (Shekar m.fl., 2020, s. 304).

Eftersom interventionen som presenteras i Shekar m.fl:s (2020) studie ges till ungdomar i fängelset kan den tolkas som en insats på indikerad nivå utifrån SBU:s (2023b) interventionsnivåer. Även interventionen från Smokowski m.fl.:s (2020) studie går att tolka som vad SBU (2023b) beskriver som en indikerad interventionsnivå då den riktar sig specifikt till ungdomar som är inblandade i brottslig aktivitet med syftet att återinföra dem till samhället.

Samtliga utbildningsbaserade interventioner som presenteras i studierna (Shekar m.fl., 2020; Smokowski m.fl., 2020) tolkas enligt Bronfenbrenners (1979) ekologiska systemteori tillhöra samtliga miljönivåer (den inre miljönivån, mellannivån och den yttre miljönivån). Utifrån Bronfenbrenners (1979) ekologiska systemteori tolkas programmet SBTC (Smokowski m.fl., 2020) påverka individens inre miljö och mellannivå då ungdomens omedelbara miljö samt relation till andra påverkas. En viktig faktor i programmet är The School Prison Pipeline (STPP) som är en beskrivning av hur skolans policy kan leda till en ökad risk för ungdomar att hamna i det kriminella rättssystemet. STPP påverkar den unge genom både den inre och yttre miljön genom att det skapar riskfaktorer som kan påverka den unge på ett negativt sätt. Interventionen som Shekar m.fl. (2020) presenterar genomförs i en specifik miljö och kan därför tolkas som vad Bronfenbrenner (1979) beskriver som den inre miljönivån. Mellannivån identifieras genom relationsarbetet till varandra vilket även kan tolkas påverka det större systemet och den yttre miljönivån där ungdomen befinner sig. Kopplingar kan även dras till tidigare forskning (Lipsey, 2009) som visar på att de mest framgångsrika insatserna är målinriktade och kan på så sätt fokusera på de underliggande orsaker som ligger till grund för olika riskfaktorer, för att i sin tur kunna behandla dessa.

8.1.2 Samhällsbaserade interventioner

Multisystemisk terapi (MST) är ett evidensbaserat program som syftar till att hjälpa ungdomar med allvarliga sociala problem, emotionella problem och beteendeproblem (Vidal m.fl., 2017). Problembeteendena är förknippade med samspelet mellan individuella, familje- och samhälleliga egenskaper och därför måste interventionen ske mellan flera system för att kunna ge ungdomen optimala beteende- och hälsoresultat. Studien undersöker de långsiktiga effekterna av MST under en 6-årsperiod av ungdomar som var involverade i rättssystemet

genom en analys av tre viktiga utfall, nämligen 1) placering utanför hemmet, 2) bedömning och 3) placering i ungdomsskolan. Bedömning innebär domstolsavgörande (Vidal m.fl., 2017).

Den samhällsbaserade interventionen som identifierats kan enligt SBU:s interventionsnivåer (SBU, 2023b) tolkas som en insats på indikerad nivå då den riktar till kriminella ungdomar. Interventionen tolkas enligt Bronfenbrenners (1979) ekologiska systemteori påverka samtliga miljönivåer. Interventionen påverkar den unges inre miljönivå genom sociala, emotionella och beteendemässiga förändringar. På mellannivån påverkar interventionen system som sträcker sig utanför individen såsom interaktionen med skolan och familjen. Genom att arbeta med faktorer som påverkar ungdomars system på en mellannivå påverkar det även den yttre miljönivån. Interventionen är ett tydligt exempel på en intervention som applicerat en terapeutisk interventionsfilosofi, något som Lipsey (2009) beskriver som en av tre avgörande faktorer för de mest effektiva brottsförebyggande programmen med ungdomar.

8.1.3 Interventioner för individ och familj

Fyra studier undersöker olika interventioner riktade mot individer och familjer i syfte att minska brottslighet och främja positiva beteendeförändringar hos ungdomar genom förebyggande och terapeutiska insatser (Taussig m.fl., 2021; Wong m.fl., 2018; Lindblom m.fl., 2017; Dembo m.fl., 2014). Fostering Healthy Futures (FHF) är ett 30 veckor långt förebyggande program för försummade barn i familjehem (Taussig m.fl., 2021). Programmet består av individuellt mentorskap och kompetensgrupper som syftar till att förhindra brottsligt beteende. Gruppen träffas i 1,5 h/vecka och använder en kognitiv beteendeplan med områden som behandlar känslomässig igenkänning, perspektivintagning, problemlösning, hantering av ilska, kulturell identitet, förändring kring missbruk samt framtidsorientering (Taussig m.fl., 2021).

Liknande strategier för beteendeförändring används i en kognitiv beteendeintervention (KBI) som syftar till att minska impulsivitet och brottsrelaterade attityder och beteenden hos kinesiska ungdomar i Hongkong (Wong m.fl., 2018). KBI grundar sig i antagandet att kognitiva svårigheter hos unga kriminella är inlärt och inte medfött. Programmet strävar efter att lära ungdomarna att öka förståelsen för sina tankeprocesser och val som föregår deras kriminella handlingar för att på så vis kunna utveckla strategier för att identifiera och korrigera deras riskfyllda tankemönster. KBI-tekniker som ofta används innefattar bland annat

kognitiv färdighetsträning, anger management och andra kompletterande komponenter (till exempel förebyggande av återfall). Anger management innebär att ungdomarna får lära sig att övervaka sina egna negativa och automatiska tankar i situationer där de vanligtvis skulle agera impulsivt med negativa känslor (till exempel aggression eller våld). Kognitiv färdighetsträning är relaterat till bland annat mellanmännisklig problemlösning, målsättning, långsiktig planering och perspektivtagande. Ungdomarna uppmanas även att öva på sina färdigheter och anpassningsförmågor genom att delta i rollspelsövningar eller in vivo både i och utanför sina rådgivningssessioner (Wong m.fl., 2018).

Liknande tillvägagångssätt beskrivs även i Lindblom m.fl.:s (2017) studie där programmet A New Direction riktar sig till ungdomar mellan 13 och 21 år och som riskerar att utveckla eller har utvecklat ett kriminellt beteende. Viktiga faktorer som programmet utgår från är Walters (1990, refererad i Lindblom m.fl., 2017) kategorisering av kriminella tankemönster som grundar sig i Yochelson och Samenows (1976, 1977, refererad i Lindblom m.fl., 2017) idé om att det finns 52 typer av bristfälligt tänkande som är framträdande hos kriminella ungdomar. Dessa tankemönster styr även individens grundläggande uppfattning om och tolkning av olika situationer. Den grundläggande idén är att kriminalitet motiveras genom mönster som rättfärdigar och upprätthåller kriminella handlingar, självbild och världsuppfattning, vilket leder oss vidare till nästa centrala faktor som handlar om just individens uppfattning om sig själv och sin omvärld vilket framställs av konceptet känsla av tillhörighet (KASAM) (sence of coherence på engelska). Programmet A New Direction innefattar 13-14 sessioner som fokuserar på kriminogena faktorer men kan förlängas till 30 sessioner beroende på individens risk för återfall och individuella problemområden. Det kan även utövas både inom institutionsvård och öppenvård. A New Direction innefattar olika uppgifter med teman som fokuserar på risk- och skyddsfaktorer. Dessa teman behandlar för- och nackdelar med kriminalitet, familjekommunikation, livsambitioner, utmanande av kriminella idéer, påverkan på brottsoffer, problemlösning, träning i social kompetens och vänskapsrelationer. Vanligt förekommande tekniker för att behandla dessa områden är psykopedagogik, diskussioner, rollspel och filmer, och bortsett från redan nämnda teori utvecklat av Walters (1990), Yochelson och Samenow (1976, 1977) är de teoretiska utgångspunkterna för programmet psykosocial utveckling, systemisk familjeterapi och KBT (Lindblom m.fl., 2017).

The Brief Intervention (BI) för droginvolverade och skolkande ungdomar uppvisar liknande mönster genom att använda rådgivning och terapeutiska tekniker (Dembo m.fl.,

indirekt påverkas då programmet syftar till att förändra beteenden och tankar vilket kan påverka det övriga samhället där ungdomen befinner sig. Utifrån Bronfenbrenners (1979) systemteori tolkas programmet A New Direction (Lindblom m.fl., 2017) påverka deltagarnas samtliga miljönivåer. Programmet påverkar den inre miljönivån eftersom interventionen hjälper att bryta negativa tankemönster och självbilder genom att arbeta med kriminella tankemönster och KASAM (känsla av samhörighet) vilket har en effekt på deltagarnas direkta sociala miljö. Detta kan stärka ungdomarnas skyddsfaktorer på mellannivån då banden till familj och vänner stärks genom programmets fokus på kommunikation. Detta stärker även den unges möte med den yttre miljönivån genom det förvärvade skyddsnetet som kan motverka negativa yttre påverkningar från kriminella personer i den unges närhet. Utifrån Bronfenbrenners (1979) ekologiska systemteorin tolkas The Brief Intervention (Dembo m.fl., 2014) påverka den inre miljönivån då ungdomen påverkas direkt genom interventionens terapeutiska tekniker som påverkar tankemönster och självbild. Insatsen arbetar med att förhindra abstinens och återfall genom problemlösningsförmågor som påverkar ungdomens mellannivå då insatsen involverar föräldrar genom BI-YP. Eftersom interventionen syftar till att förhindra att ungdomar kommer i kontakt med rättssystemet ses interventionen även påverka ungdomens yttre miljönivå genom de förvärvade copingstrategier och hanteringsförmågor som hjälper ungdomen att möta riskfaktorer i samhället.

8.2 Effekter och resultat av interventioner

8.2.1 Kunskaper kring sexuell hälsa och samtycke

Resultaten från Shekar m.fl.:s (2020) studie visar att ungdomarna som deltog i sexualundervisningen uppvisade betydande förbättringar i den sexuella självförmågan efter interventionen. I analysen av pojkar och flickor visade båda könen signifikanta förbättringar i det poängsystem som användes för att mäta den sexuella självförmågan. I analysen av åldersgrupper visade grupperna från åldrarna 15–16 år och 17–19 år förbättringar. Även gruppen 12–14 åringar visade en ökad självförmåga efter interventionen, men denna åldersgrupp uppnådde inte statistisk signifikans. I diskussionen kring gruppen flickor, som var mindre än gruppen pojkar, diskuteras bakomliggande orsaker till resultaten baserade på urvalets storlek och könsfördelning. Vid interventionsträffarna deltog enbart ett av könen men antalet pojkar var fler och kunde därför kategoriseras utifrån ålder. Antalet flickor var betydligt färre och kunde därför inte delas upp efter ålder. Den deltagande gruppen flickor var

därför 12–19 år. Författarna menar att det kan ha påverkat den mindre effekt som resultatet visat i jämförelse med gruppen pojkar samt åldersgrupperna. De deltagande ungdomarna visade övergripande en signifikant ökad uppfattning om vikten av samtycke efter interventionen. Både pojkar och flickor visade en ökad poäng av vikten av samtycke men det var enbart gruppen pojkar som uppnådde statistisk signifikans. I analys av åldersgrupper visade åldersgrupperna 15–16 år och 17–19 år förbättringar. Även åldersgruppen 12–14 år visade en ökad förståelse av vikten av samtycke efter interventionen men denna åldersgrupp uppnådde inte statistisk signifikans. I artikelns diskussion presenteras 12–14 åringarnas lägre nivå av sexuell och emotionell mognad samt brist på hälsokunskaper vilket kan resultera i missförstånd av frågorna som en potentiell förklaring till bristen på förbättring. Deltagarna i interventionen visade på en betydande förbättring i viljan att ingripa vid sexuella övergrepp. Samtliga deltagare visade en ökning i viljan att ingripa men enbart gruppen pojkar samt åldersgruppen 17–19 år visade en signifikant ökning (Shekar m.fl., 2020).

Den sexualundervisningsbaserade interventionen beskriven i Shekar m.fl.:s (2020) studie tolkas utifrån SBU (2023b) vara en intervention som är på universell nivå. Interventionen (Shekar m.fl., 2020) gav en ökad uppfattning om vikten av samtycke vilket tolkas kunna påverka den inre miljönivån, mellannivån samt den yttre miljönivån utifrån den ekologiska systemteorin (Bronfenbrenner, 1979). Studien visade på en förbättrad vilja att ingripa för att motverka sexuellt våld vilket tolkas kunna påverka ungdomens system på främst mellannivå genom den direkta påverkan på andra. Sett ur ett större perspektiv tolkar vi även att det medför effekter på systemets yttre miljönivå då ungdomen är en del av övriga samhället.

8.2.2 Minskning av våld och brottslighet

Resultaten från Smokowski m.fl.:s (2020) studie om interventionen School Based Teen Courts (SBTC) tyder på att skolor med SBTC resulterade i en 3,36 gånger större minskning av antalet korttidsavstängningar än skolor utan SBTC, men detta resultat är inte statistiskt signifikant. Kriminella vänskapsrelationer minskade signifikant i SBTC-skolor samtidigt som dessa relationer ökade signifikant i skolor utan SBTC. Förändringar i våldsamt beteende nådde inte statistisk signifikans. Projektledarna i SBTC-skolorna rapporterade att elever berättat att de ändrat sina beteenden för att inte behöva skämmas inför sina kamrater, och elever rapporterade en ökning av gruppsyck. Smokowski m.fl. (2020) menar att detta tyder på att skolklimatet kan ha förändrats till att avskräcka från våldsamt beteende. Resultaten visade

även på en signifikant minskning i procent av självrapporterad mobbning men ingen motsvarande minskning i kontrollskolorna. Författarna menar att denna minskning är uppmuntrande, bland annat med tanke på att mobbningsförebyggande program har varit begränsade i sin framgång, men att bristen på statistisk signifikans innebär antingen att implementeringen av SBTC behöver stärkas eller att ett större antal skolor är nödvändigt. När det kommer till skolklimat undersöktes tre olika indikatorer: 1) uppfattning av skolfara, 2) besvär och 3) tillfredsställelse. Inga signifikanta förändringar återfanns i elevers rapporterade uppfattning av skolfara vilket motsäger tidigare forskning (Jensen, 2015, refererad i Smokowski m.fl., 2020) som visat att elever rapporterat en ökad känsla av osäkerhet i skolan efter implementeringen av Teen Court. Den enda indikatorn som visade på en tydlig och konsekvent effekt var att gymnasieelever rapporterade en högre tillfredsställelse med skolan jämfört med gymnasieelever på andra skolor utan SBTC men även jämfört med grundskoleelever. Smokowski m.fl. (2020) resonerar att dessa starkare effekter på gymnasieelever skulle kunna bero på att de troligtvis begår allvarligare brott än grundskoleelever och eventuellt värdesätter en andra chans högre. Även att de är mer mogna kan bidra till att de har en ökad förståelse för SBTC och innebörden av programmet som ett alternativ till andra disciplinära åtgärder. Utifrån att dessa resultat visar på en starkare effekt hos gymnasieelever föreslår författarna att SBTC implementeras på gymnasieskolor alternativt i grundskolor med kompletterande program. Genomgående för projektet var att eleverna rapporterade ett minskat stöd från sina vänner samt ökat grupstryck och avfärdande från vänner. Smokowski m.fl. (2020) menar att ungdomar som begår skolöverträdelser ofta har vänner som stödjer eller initierar deras asociala beteende och att ett minskat stöd från vänner inte nödvändigtvis är dåligt för ungdomens utveckling om vännerna är asociala. Författarna menar att ett ökat grupstryck kan vara positivt för att få ungdomarna att ändra sitt beteende, och att avvisande från vänner kan pressa ungdomen att anta mer socialt accepterade beteenden (Smokowski m.fl., 2020).

Resultaten från Taussig m.fl.:s (2021) studie föreslår att FHF-programmet har försvagat den ofta oundvikliga kopplingen mellan vanvård och kriminalitet såväl som mellan social barnomsorg och rättssystemet för ungdomar. Den självrapporterade kriminaliteten tyder på att ungdomarna i programmet hade en långsammare och lägre stigning i sitt kriminella beteende tills de fyllde 14 år. Domstolsprotokoll visade på en stadig ökning i både interventions- och kontrollgrupp tills de fyllt 16 år (Taussig m.fl., 2021).

Tolkningen som görs av interventionen SBTC (Smokowski m.fl., 2020) utifrån Bronfenbrenners (1979) ekologiska systemteori är att ungdomarnas system genom studiens resultat ha påverkat den inre miljönivån samt mellannivån. Den inre miljönivån har påverkats av SBTC genom minskat antal avstängningar, minskat antal kriminella vänskapsrelationer och minskat våldsamt beteende vilket påverkar ungdomarna i den direkta miljön på skolan. Genom den minskade mobbningen och förbättrade beteendet gentemot andra bedömer vi även att mellannivån har påverkats positivt i ungdomarnas system. Interventionen Fostering Healthy Futures (Taussig m.fl., 2021) tolkas ha en positiv förändring på vad Bronfenbrenner (1979) utifrån sin ekologiska systemteori beskriver som den inre miljönivån genom den minskade självrapporteringen av kriminalitet samt det minskade kriminella beteendet. Mellannivån och den yttre miljönivån påverkas positivt genom en minskad kontakt med socialtjänst och rättssystem.

8.2.3 Psykosociala och beteendemässiga förändringar

Resultat från två olika studier visade på psykosociala och beteendemässiga förändringar (Lindblom m.fl., 2017; Wong m.fl., 2018). Lindblom m.fl. (2017) visar den huvudsakliga slutsatsen att den individuella behandlingen som pågick från 9–30 veckor visade lovande resultat för att minska kriminella tankemönster samt öka KASAM. Ett ökat värde av KASAM innebär att individen har ändrat några av sina antaganden om sig själv eller världen omkring sig mot en mer förtroendefull syn. Resultaten var inte signifikanta i före-efter-mätningarna men visade på en positiv förändring (Lindblom m.fl., 2017).

Även om resultaten från Wong m.fl.:s (2018) studie på liknande sätt berör förändringar hos deltagarna handlar dessa förändringar mer om attityder och beteenden till skillnad från de tidigare diskuterade resultaten vars fokus låg på tankemönster och KASAM. Resultaten visar att deltagarna i försöksgruppen uppvisade signifikanta förbättringar relaterat till attityder och beteenden (till exempel generell impulsivitet och kognitiv impulsivitet) och kriminalitetrelaterade attityder och beteenden (Wong m.fl., 2018). Dessa resultat, som stödjer effektiviteten av CBI, återspeglar tidigare forskning från andra länder (e.g., Lipsey & Landenberger, 2006; Pearson m.fl., 2002, refererad i Wong m.fl., 2018).

Resultaten av interventionen A New Direction (Lindblom m.fl., 2017) tolkas utifrån Bronfenbrenners (1979) ekologiska systemteori påverka samtliga systemnivåer. På den inre miljönivån visade resultaten av interventionen minskade kriminella tankemönster och en ökad känsla av sammanhang (KASAM). Det har påverkat individens inre tankeprocesser och

uppföljningsperioden. Det visar att interventionen har påverkat ungdomarna till att minska det brottsliga beteendet vilket har en direkt påverkan på den inre miljönivån samt mellannivån. På samma sätt som tidigare analyser visat har en minskad brottslighet även en påverkan på övriga samhället där individen befinner sig. Intervention påverkar således även den yttre miljönivån positivt. Interventionen multisystemisk terapi som presenteras i Vidal m.fl.:s (2017) studie tolkas utifrån Bronfenbrenners (1979) ekologiska systemteori ha en direkt effekt på den inre miljönivån då ungdomarnas beteenden förändrats. Den minskade risken för lagbrott och inblandning i rättssystemet menar vi visar att interventionen har haft positiva effekter för ungdomarnas system även på mellannivån samt den yttre miljönivån.

8.3 Behov och utmaningar för framtida forskning

8.3.1 Målgruppsinriktade studier

Utifrån Shekar m.fl. (2020) är det tydligt att det finns ett behov av att skapa och implementera en intervention som är speciellt anpassad efter målgruppen som baseras på deltagarnas kön. Författarna menar att utvecklingen av sådana interventioner behövs för vidare utveckling av anpassade interventioner. Vidare diskuteras att framtida forskning behöver rikta särskild uppmärksamhet till att utvärdera långsiktiga effekter av dessa insatser där extra fokus bör ligga på att undersöka beteendeförändringar efter att ungdomarna lämnat häktet. Denna diskussion tolkas att uppmana framtida forskning till att specifikt anpassas efter särskilda behov och utmaningar som ungdomarna har baserat på deras kön.

8.3.2 Långsiktiga effekter och uppföljningsstudier

Flera författare (Shekar m.fl., 2020; Taussig m.fl., 2021) menar att forskning behövs för att mäta långsiktiga effekter genom uppföljningsstudier. Shekar m.fl. (2020) beskriver att förändrade attityder och uppfattningar om sociala normer kring samtycke har föreslagits som en ny strategi för att minska sexuellt våld (i denna studie visar resultaten att utbildningsinterventionen hade en positiv inverkan på ungdomarnas uppfattningar om samtycke och vilja att ingripa i situationer som skulle kunna leda till sexuella övergrepp), men vidare forskning behövs för att kunna avgöra om dessa förändringar i attityder förutser framtida beteendeförändringar.

I Taussig m.fl.:s (2021) studie identifieras en diskussion relaterad till långsiktiga effekter och uppföljningsstudier. Eftersom barn ofta kommer i kontakt med den sociala

barnavården innan de hamnar i rättssystemet menar författarna att det finns en möjlighet att tidigt förebygga brottslighet för dessa ungdomar. Med hänsyn till den kunskapen uppmärksammas det att det finns få verkliga brottsförebyggande program i USA (med betoning på förebyggande) samt att få studier visar på långsiktiga effekter. Vidare är få studier utformade för ungdomar som har en hög risk för brottslighet (Conduct Problems Prevention Research Group, 2010; Lab, 2018, refererad i Taussig m.fl., 2021).

8.3.3 Effektivitet och implementering av program

Vidare forskning måste undersöka interventionerna i större skala för att bidra till mer kunskap om dess effekter (Vidal m.fl., 2017). Resultat från Vidal m.fl.:s (2017) studie stödjer idén om att implementera MST i större skala men det påpekas att framtida forskning behöver utforska de faktorer som ligger till grund för en framgångsrik implementering på en storskalig nivå samt bidra till programmets effektivitet. Med detta menar de att framtida forskning inom området kring behandlingseffektivitet skulle dra nytta av en bredare variation av jämförelsegrupper. I stället för att jämföra interventioner med varandra bör forskningen undersöka hur effektiv interventionen är jämfört med andra alternativ eller ingen intervention alls. En bredare variation av jämförelsegrupper tolkas kunna bidra till en mer nyanserad förståelse för effekterna av specifika interventioner.

8.3.4 Identifiering av processvariabler och metodologiska förbättringar

Förbättringar behövs kring processvariabler och metodologiska faktorer vilket framgår i Dembo m.fl. (2014), Lindblom m.fl. (2017) och Wong m.fl. (2018). Effekterna av BI-gruppen efter 12 månader var marginellt signifikant vilket innebär att interventionen har potential att gynna skolkande ungdomar mer än andra skolprogram, men författarna (Dembo m.fl., 2014) menar att vidare forskning behövs för att bekräfta detta. En processvariabel som identifierats är genom författarnas förslag för framtida forskning. Framtida analyser som sträcker sig längre än 12 månader skulle kunna stärka stödet för BI-programmets nytta. Forskarna kunde inte bedöma viktiga icke-interventionsspecifika faktorer på förändringar i brottsligt beteende, varför denna fråga skulle vara relevant att utforska i framtida interventionsforskning om skolkande ungdomar (Dembo m.fl., 2014).

Enligt Lindblom m.fl. (2017) bör framtida forskning utforska om förändringar i kriminella tankemönster och KASAM fungerar som en förmedlande faktor mellan behandling och återfall i brott. Detta kan undersökas genom en kedja av händelser som undersöker om

behandling leder till minskade PICTS-poäng (för kriminella tankemönster), som i sin tur leder till en ökning av KASAM, som i sin tur leder till minskat återfall i brott (Lindblom m.fl., 2017).

I Wong m.fl.:s (2018) diskussion för framtida forskning identifieras förslag på förbättringar för både process samt undersökande variabler. Studien är det första i sitt slag som systematiskt undersöker effekterna av ett kulturellt anpassat CBI-program för ungdomsbrottslighet i Hongkong. Resultatet visar att programmet kan skapa måttliga till stora förändringar. För att stärka evidensen för effekterna av detta CBI-program är det i framtida forskning nödvändigt att genomföra en större studie med en "robustare" studiedesign för att säkerställa att resultaten är pålitliga och generaliserbara. Dessutom menar Wong m.fl. (2018) att framtida forskning bör undersöka långsiktiga effekter av CBI-programmet och identifiera eventuella processvariabler som kan bidra till dess effektivitet. Ytterligare diskussion gäller den interna validiteten vilket kan stärkas i framtida studier genom ett randomiserat och ökat urval. Författarna (Wong m.fl., 2018) resonerar kring framtida forskning och att forskningen behöver empiriska bevis för att stärka fördelarna med programmet för kinesiska ungdomar som har ett brottsligt beteende och inte enbart ungdomar i Hongkong.

9. Diskussion

Nedan förs en diskussion om arbetets resultat i relation till presenterad tidigare forskning, följt av en diskussion om arbetets metod och genomförande.

9.1 Resultatdiskussion

Artiklarna som sökningen resulterade i visade sig bestå främst av studier från USA, något vi även lade märke till vid genomgången av Socialstyrelsens metodguide där många metoder härstammar från just USA. Endast en studie (Lindblom m.fl., 2017) behandlar en svensk intervention (A New Direction) som även återfinns i Socialstyrelsens metodguide.

Multisystemisk terapi och kognitiv beteendeterapi är de två andra interventioner som återfinns både i arbetets inkluderade artiklar (Vidal m.fl., 2017; Wong m.fl., 2018) och Socialstyrelsens (2023) metodguide. Detta innebär dock att fem interventioner identifierade i detta arbete inte nämns av Socialstyrelsen och tyder på att det finns en del interventioner som kan vara lämpliga att utföra vidare forskning kring, både generellt men även i svensk kontext.

Utifrån den tidigare forskningen angående kriminella vänskapsrelationer (Azad m.fl., 2018) samt faktorer för effektiva interventioner (Lipsey, 2009) är det av relevans att diskutera resultaten från Smokowski m.fl.:s (2020) studie och de slutsatser som dras. Ett av resonemangen som förs är att det minskade stödet från vänner som bidrar till ungdomarnas asociala beteende är positivt och leder till att ungdomen anpassar sig mer till sociala normer. Å ena sidan återfinns liknande tankar hos respondenterna i Azad m.fl.:s (2018) studie när de uttrycker ett behov av att sluta umgås med brottsbenägna vänner för att själva kunna undvika återfall i brott. De uttrycker även att tillgången till prosociala vänner är väsentligt. Dessa fynd kan sägas gå hand i hand och belyser vikten av att avstå från negativa vänskapsrelationer för att kunna undvika brottsligt beteende. Å andra sidan beskriver ungdomarna i studien sina brottsliga vänskapsrelationer inte enbart som destruktiva, utan även som relationer som uppfyller utvecklingsbehov och är positiva och betydelsefulla för dem. Att som vuxen enbart se de negativa aspekterna av ungdomars vänskapsrelationer negligerar de positiva aspekterna av relationen som kan vara viktiga. Azad m.fl. (2018) poängterar även behovet av att kunna förse dessa ungdomar med andra sociala sammanhang som ersätter dessa behov. Denna nyansering av ungdomars vänskapsrelationer, dess betydelse samt vikten av att som vuxen kunna erbjuda andra sammanhang för de ungdomar som av olika anledningar har uteslutits från sina vänskapsrelationer är något som förbises av Smokowski m.fl. (2020). Smokowski

m.fl. (2020) resonerar att ett ökat gruppsytryck kan leda till ett förbättrat beteende hos ungdomarna (Smokowski m.fl., 2020). Vi menar däremot att författarna inte har reflekterat över vad detta kan innebära för ungdomens självkänsla eller beteende i längden, i andra sammanhang och så vidare.

En av de gemensamma faktorerna för en lyckad intervention för minskat återfall i brott för ungdomar är att de utgår från en terapeutisk interventionsfilosofi, alltså stödjande och behandlande funktioner och inte kontroll och tvång (Lipsey, 2009). Smokowski m.fl. (2020) beskriver att SBTC inte är ett program som syftar till att avgöra om en ungdom är skyldig eller inte, utan ungdomen behöver själv erkänna sig skyldig för att kunna medverka i programmet. Om hen inte erkänner sig skyldig går ungdomen vidare i den vanliga processen vad gäller skoldisciplinära åtgärder. Eftersom de flesta ungdomarna hellre genomgår SBTC-processen är det ovanligt att de inte erkänner sig skyldiga (Smokowski m.fl., 2020). Författarna använder inte specifikt orden "tvång" eller "kontroll" i sin studie, men jämfört med Lipseys (200) beskrivning av en terapeutisk interventionsfilosofi går det att argumentera för att Smokowski m.fl. (2020) beskrivning av kravet som ställs på ungdomarna att erkänna sig skyldiga kan liknas med kontroll eller ett indirekt tvång genom att det framställs som ett ultimatum.

9.2 Metoddiskussion

I början av arbetet var avsikten att göra en litteraturstudie om samverkan mellan socialtjänst och polis när det kommer till ungdomskriminalitet. Vi insåg snabbt att detta inte var genomförbart då vi i våra testsökningar inte kunde få fram tillräckligt med material, men även för att syftet med studien skulle bli för snäv för en scoping review. Vi valde därför att bredda syftet till förebyggande arbete och ungdomskriminalitet och kom fram till att insatser och interventioner vore intressant att undersöka närmare.

Nästa hinder vi stötte på hade att göra med våra inklusions- och exklusionskriterier. Till en början var våra valda artiklar enbart av kvalitativa metoder, men en stor andel av dessa studier exkluderades vid djupare läsning på grund av irrelevans för ämnet (till exempel handlade en artikel om en organisation vars arbete riktade sig mot kriminella ungdomar, men studien i sig handlade om hur denna organisation hade lyckats få till ett samarbete med myndigheter). Lösningen blev att i stället enbart inkludera kvantitativa studier och fokusera på hur interventionerna inverkar på de kriminella ungdomarna.

Eftersom vi är tidsbegränsade i detta arbete har vi även behövt avgränsa vår sökning i vissa avseenden. Till exempel är de inkluderade artiklarna inte publicerade tidigare än år 2014. Detta innebär såklart att det med stor sannolikhet finns studier om interventioner som inte har inkluderats i vårt arbete och som eventuellt skulle kunna vara relevanta, men avgränsningen är även en fördel då det försäkrar att forskningen är aktuell. Däremot menar vi inte att detta innebär att studier äldre än 10 år och insatserna som dessa studier berör inte längre är relevanta eller lämpliga att använda. Det har även varit en svår balansgång att definiera sökord som inte gav för många resultat att hantera i relation till arbetets omfattning samtidigt som de säkerställer att inga relevanta studier förbises. Valet att använda sökordet "social work*" i litteratursökningen var just för att avgränsa det stora antalet träffar vi fick fram utan att avvika från vårt syfte. Vi vill uppmärksamma att dessa val kan ha bidragit till att vissa studier relevanta för vårt arbete kan ha fallit bort.

Vi vill även diskutera kvalitetsgranskningen av arbetets valda studier. I en systematisk litteraturstudie hade artiklarnas kvalitet varit avgörande för inkluderingen av dem, men eftersom vi har gjort en scoping review har vi inte haft några sådana krav. Däremot tycker vi trots detta att det är av vikt att vara transparenta med artiklarnas kvalitet och har därför valt att göra en granskning för att kunna redogöra för det. Ytterligare en begränsning i arbetet är att det tredje steget för en scoping review har uteslutits på grund av tidsbegränsningen för detta arbete. Att inte söka i referenslistor efter andra publikationer ser vi som en begränsning för kvalitetssäkringen i föreliggande arbete då det kan ha inneburit att publikationer missats som eventuellt kunnat vara relevanta.

Den valda scoping review-metoden har visat sig vara användbar för arbetets syfte och det aktuella området som undersökts, men det finns även aspekter med den valda metoden som behöver ifrågasättas och diskuteras. För det första har metoden en begränsad djupgående analys. I vanliga fall används scoping review för att kartlägga forskningsområden utan att ge en djupgående utvärdering av kvaliteten på studierna som ingår vilket kan påverka tillförlitligheten (Forsberg & Wengström, 2015). I denna studie har ett teoretiskt ramverk applicerats på resultatet för att skapa en djupgående analys. Det har även genomförts en kvalitetsgranskning som bidrar med transparens och intern validitet. Metoden medför även en risk för urvalsbias, men detta har behandlats genom en noggrann beskrivning av inklusions- och exklusionskriterier för att minimera risken att relevanta artiklar uteslutits. Scoping review har en begränsning gällande evidensstyrka i jämförelse med andra metoder för litteraturöversikter som exempelvis systematisk litteraturöversikt där höga krav på kvalitet

ställs. För att kompensera för detta har en kvalitetsgranskning av artiklarna genomförts och presenterats i detta arbete, dock har detta inte påverkat vilka artiklar som inkluderats i studien vilket i framtida studier bör undersökas. Ett alternativ för att få en mer kvalitativ och djupgående analys hade kunnat vara att genomföra kompletterande intervjuer eller enkäter för deltagare i utvalda brottsförebyggande interventioner. En annan väg att gå för att undersöka en mer inriktad frågeställning inom samma område hade varit att genomföra en diskursanalys över exempelvis Socialstyrelsens riktlinjer, handböcker och andra dokument som behandlar olika metoder i brottsförebyggande syfte.

Anledningen till att inkludera studier från hela världen grundar sig i en vilja att göra en undersökning med ett brett perspektiv och en mångfald vad gäller idéer och erfarenheter. Att begränsa den geografiska kontexten innebär en uteslutning av studier som eventuellt skulle kunna vara relevanta även för svenskt socialt arbete. Genom att i stället bredda synvinkeln i denna översikt och vara lyhörd för de olika perspektiv som olika länder och kulturer kan bidra med öppnar vi upp för en mer mångsidig förståelse för området och ett kunskapsutbyte som kan bidra med nya insikter och dialoger. Detta innebär inte att all forskning som inkluderas är relevant eller applicerbar på en svensk kontext, men en sådan bedömning är bortom ramen för detta arbete.

10. Slutsatser

Ungdomskriminalitet utgör en betydande diskussionspunkt i samhällsdebatten genom dess påtagligt negativa konsekvenser som påverkar individen, familjen och samhället.

Ansvarsfördelningen för att hantera detta problem är tredelat där socialtjänsten har det yttersta ansvaret. Genom det ansvaret är effektiva insatser nödvändiga för att kunna arbeta förebyggande och hantera problemets komplexitet. Detta arbete visar att utbildningsbaserade interventioner, samhällsbaserade interventioner och interventioner för individ och familj går att återfinna i den forskning som har genomförts de senaste 10 åren. Samtidigt tyder det få antal identifierade artiklar på att det behövs mer forskning kring specifika målgrupper (exempelvis utifrån kön och ungdomar som lämnat häktet), långsiktiga effekter och uppföljning, effektivitet och implementering samt processvariabler och metodologiska förbättringar. Slutsatsen av den applicerade systemekologiska teorin visar att förebyggande insatser ger ungdomar förutsättningar att omvärdera sina tankemönster och attityder relaterade till kriminalitet. Detta främjar ett mer gynnsamt beteende i relation till sin omgivning med en starkare position i samhället. Nyttan av att minska ungdomskriminaliteten genom förebyggande interventioner är en tryggare miljö för invånarna i samhället.

Trots den problembild och närvarande diskussion som råder i samhällsdebatten återfinns relativt lite svensk forskning inom ämnet. I och med detta arbete har vi bidragit med en överblick kring det forsknings- och kunskapsläge som råder. De områden som vi ser kan gynnas av mer uppmärksamhet inom forskningsvärlden är kvalitativa studier om förebyggande interventioner mot ungdomskriminalitet i en svensk kontext.

Referenser

- Azad, A., Ginner Hau, H. & Karlsson, M. (2018). Adolescent Female Offenders' Subjective Experiences of How Peers Influence Norm-Breaking Behavior. *Child Adolesc Social Work Journal*, 35, 257–270. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10560-017-0526-0>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Brottsförebyggande rådet. (2021). *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga*. (BRÅ rapport 2021:2).
https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa705a96/1613989586467/2021_2_Informationdelning_mellan_socialtjanst_och_polis.pdf
- Brottsförebyggande rådet. (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk: en studie om inträde, brott, villkor och utträde*. (BRÅ rapport 2023:13).
https://bra.se/download/18.5b53d7018b6ae31d242030/1702561958705/2023_13-Barn-och-unga-i-kriminella-natverk.pdf
- Bryman, A. (2016) *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Liber.
- CATEvaluation. (2024). *About: Critical Appraisal Tools (CATs)*.
<https://www.catevaluation.ca/index.php/en/>
- Dembo, R., Riones-Robinson, R., Wareham, J., Schmeidler, J., Winters, K.C., Barrett, K., Ungaro, R., Karas, L.M. & Belenko, S. (2014). Impact of Brief Intervention Services on Drug-Using, Truant Youth Arrest Charges Over Time, *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse*, 23(6), 375–388. DOI: [10.1080/1067828X.2012.741560](https://doi.org/10.1080/1067828X.2012.741560)
- McMaster University. (2024). *Effective Public Health Practice Project (EPHPP)*.
<https://merst.healthsci.mcmaster.ca/ephpp/>
- Estrada, F. (1999). *Ungdomsbrottslighet som samhällsproblem: utveckling, uppmärksamhet*

och reaktion. [Doktorsavhandling, Stockholms universitet]. DiVA. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:461320/FULLTEXT01.pdf>

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning* (4 uppl.). Natur & kultur.

Interventioner. (u.å). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 2024-02-26. från <http://www-ne-se.www.bibproxy.du.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/intervention>

Jansson, A. (15 maj 2023). *Allt fler kriminella barn i Gävle- socialtjänsten når endast ett fåtal*. [Radioprogram]. Svt nyheter Gävleborg. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/trots-allt-fler-orosanmalningar-om-kriminella-barn-socialtjansten-arbetet-fungerar-bra>

Lindblom, S., Eriksson, L. & Hiltunen, A. (2017). Evaluation of the cognitive intervention programme 'A New Direction' targeting young offenders in Sweden. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 18, 1–15. DOI: <https://doi.org/10.1080/14043858.2017.1307545>

Lipsey, M.W. (2009) The Primary Factors that Characterize Effective Interventions with Juvenile Offenders: A Meta-Analytic Overview. *Victims and Offenders*, (4)2, 124-147. DOI: <https://doi.org/10.1080/15564880802612573>

O'Connell, M.E., Boat, T. & Warner, K.E. (Red.). (2009). *Preventing mental, emotional, and behavioral disorders among young people: progress and possibilities* (s. 59-70). The National Academies Press. DOI: <https://doi.org/10.17226/12480>

Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Natur & kultur.

Petrosino, A., Turpin-Petrosino, C., Hollis-Peel, ME. & Lavenberg, JG. (2013). 'Scared Straight' and other juvenile awareness programs for preventing juvenile delinquency. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, Issue 4. Art. No.: CD002796. DOI:

<https://doi.org/10.1002/14651858.CD002796.pub2>

Ridderstedt, M. & Pohjanen, K. (18 januari 2024). *Forskare: kriminaliteten grövre än kommunerna kan hantera* [Radioprogram]. Sveriges radio.

<https://sverigesradio.se/artikel/forskaren-kriminaliteten-ar-grovre-an-kommunerna-kan-hantera>

Shekar, A., Gross, A., Luebbers, E., & Honsky, J. (2020). Effects of an Interprofessional Student-Led Sexual Education Program on Self-Efficacy and Attitudes About Sexual Violence in Youths in Juvenile Detention. *Journal of Pediatric & Adolescent Gynecology*, 33(3), 302–306. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpag.2019.12.005>

Smith, K. & Davies, J. (2010). Qualitative Data Analysis. I Dahlberg, L. & McCaig, C (Red.), *Practical Research and Evaluation: A Start-to-Finish Guide for Practitioners* (1 uppl., s. 145–158). Sage.

Smokowski, P., Evans, C., Rose, R., & Bacallao, M. (2020). A Group Randomized Trial of School-Based Teen Courts to Address the School to Prison Pipeline, Reduce Aggression and Violence, and Enhance School Safety in Middle and High School Students. *Journal of School Violence*, 19(4), 566–578. DOI: <https://doi.org/10.1080/15388220.2020.1780133>

Socialstyrelsen. (26 januari 2019a). *Ett nytt vägval*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/ett-nytt-vagval/>

Socialstyrelsen (6 maj 2019b) *MST (Multisystemisk Terapi)*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/mst-multisystemisk-terapi/>

Socialstyrelsen (22 maj 2019c). *FFT (Funktionell familjeterapi)*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad->

[praktik/metodguiden/fft-funktionell-familjeterapi/](#)

Socialstyrelsen (22 maj 2019d). *Särskilt kvalificerad kontaktperson (Mentorskap)*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/sarskilt-kvalificerad-kontaktperson-mentorskap/>

Socialstyrelsen. (2020a). *Barn och unga som begår brott - handbok för socialtjänsten*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2020-2-6577.pdf>

Socialstyrelsen. (20 maj 2020b). *Bekymringssamtal--orossamtal*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/bekymringssamtal--orossamtal/>

Socialstyrelsen. (26 maj 2021). *Medling vid brott*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/medling-vid-brott/>

Socialstyrelsen. (7 mars 2022). *EARL (Early Assessment Risk List) V3*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/earl-early-assessment-risk-list/>

Socialstyrelsen. (17 maj 2023). *Om metodguiden, bedömningsmetoder och insatsers effekter*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/om-metodguiden/>

Socialtjänstlag (SFS 2001:453). Socialdepartementet.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. (2023a). *Nationella*

kunskapssammanställningar om metoder och insatser för att förebygga

ungdomskriminalitet. En kartläggning av nordiska rapporter (SBU Bereder 370).

<https://www.sbu.se/370>

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (2023b). *Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna*. (SBU Utvärderar 369). <https://www.sbu.se/sv/publikationer/SBU-utvarderar/psykosociala-insatser-for-att-forebygga-och-minska-gangkriminalitet-bland-barn-och-unga-vuxna/?lang=sv>

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (4 januari 2024). *Granskningsmallar*. <https://www.sbu.se/sv/granskningsmallar/>

Taussig, H.N., Dmitrieva, J., Garrido, E.F., Cooley, J.L. & Crites, E. (2021).

Fostering Healthy Futures Preventive Intervention for Children in Foster Care: Long-term Delinquency Outcomes from a Randomized Controlled Trial. *Prevention Science*, 22, 1120–1133. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11121-021-01235-6>

Toresson, J. (26 januari 2023). *Regeringen vill göra det svårare för kriminella gäng* [Radioprogram]. Sveriges radio. <https://sverigesradio.se/artikel/regeringen-vill-gora-det-svarare-for-kriminella-gang>

Vidal, S., Steeger, C.M., Caron, C., Lasher, L. & Connell, C.M. (2017). Placement and Delinquency Outcomes Among System-Involved Youth Referred to Multisystemic Therapy: A Propensity Score Matching Analysis. *Adm Policy Ment Health*, 44(6), 853–866. DOI: [10.1007/s10488-017-0797-y](https://doi.org/10.1007/s10488-017-0797-y)

Wong, D. F. K., Ip, P. S. Y., Chan, M. H., & Zhuang, X. Y. (2018). A Preliminary Study on Cognitive–Behavior Interventions for Hong Kong Chinese Delinquent Youth. *Research on Social Work Practice*, 28(7), 838–847. DOI: <https://doi.org/10.1177/1049731516682596>

Bilagor

Bilaga 1

Bedömningsmall för kvalitet

QUALITY ASSESSMENT TOOL FOR QUANTITATIVE STUDIES

COMPONENT RATINGS

A) SELECTION BIAS

(Q1) Are the individuals selected to participate in the study likely to be representative of the target population?

- 1 Very likely
- 2 Somewhat likely
- 3 Not likely
- 4 Can't tell

(Q2) What percentage of selected individuals agreed to participate?

- 1 80 - 100% agreement
- 2 60 - 79% agreement
- 3 less than 60% agreement
- 4 Not applicable
- 5 Can't tell

RATE THIS SECTION	STRONG	MODERATE	WEAK
See dictionary	1	2	3

B) STUDY DESIGN

Indicate the study design

- 1 Randomized controlled trial
- 2 Controlled clinical trial
- 3 Cohort analytic (two group pre + post)
- 4 Case-control
- 5 Cohort (one group pre + post (before and after))
- 6 Interrupted time series
- 7 Other specify _____
- 8 Can't tell

Was the study described as randomized? If NO, go to Component C.

No Yes

If Yes, was the method of randomization described? (See dictionary)

No Yes

If Yes, was the method appropriate? (See dictionary)

No Yes

RATE THIS SECTION	STRONG	MODERATE	WEAK
See dictionary	1	2	3

C) CONFOUNDERS

(Q1) Were there important differences between groups prior to the intervention?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell

The following are examples of confounders:

- 1 Race
- 2 Sex
- 3 Marital status/family
- 4 Age
- 5 SES (income or class)
- 6 Education
- 7 Health status
- 8 Pre-intervention score on outcome measure

(Q2) If yes, indicate the percentage of relevant confounders that were controlled (either in the design (e.g. stratification, matching) or analysis)?

- 1 80 – 100% (most)
- 2 60 – 79% (some)
- 3 Less than 60% (few or none)
- 4 Can't Tell

RATE THIS SECTION	STRONG	MODERATE	WEAK
See dictionary	1	2	3

D) BLINDING

(Q1) Was (were) the outcome assessor(s) aware of the intervention or exposure status of participants?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell

(Q2) Were the study participants aware of the research question?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell

RATE THIS SECTION	STRONG	MODERATE	WEAK
See dictionary	1	2	3

E) DATA COLLECTION METHODS

(Q1) Were data collection tools shown to be valid?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell

(Q2) Were data collection tools shown to be reliable?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell

RATE THIS SECTION	STRONG	MODERATE	WEAK
See dictionary	1	2	3

F) WITHDRAWALS AND DROP-OUTS

(Q1) Were withdrawals and drop-outs reported in terms of numbers and/or reasons per group?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell
- 4 Not Applicable (i.e. one time surveys or interviews)

(Q2) Indicate the percentage of participants completing the study. (If the percentage differs by groups, record the lowest).

- 1 80-100%
- 2 60-79%
- 3 less than 60%
- 4 Can't tell
- 5 Not Applicable (i.e. Retrospective case-control)

RATE THIS SECTION	STRONG	MODERATE	WEAK	
See dictionary	1	2	3	Not Applicable

G) INTERVENTION INTEGRITY

(Q1) What percentage of participants received the allocated intervention or exposure of interest?

- 1 80-100%
- 2 60-79%
- 3 less than 60%
- 4 Can't tell

(Q2) Was the consistency of the intervention measured?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell

(Q3) Is it likely that subjects received an unintended intervention (contamination or co-intervention) that may influence the results?

- 4 Yes
- 5 No
- 6 Can't tell

H) ANALYSES

(Q1) Indicate the unit of allocation (circle one)

community organization/institution practice/office individual

(Q2) Indicate the unit of analysis (circle one)

community organization/institution practice/office individual

(Q3) Are the statistical methods appropriate for the study design?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell

(Q4) Is the analysis performed by intervention allocation status (i.e. intention to treat) rather than the actual intervention received?

- 1 Yes
- 2 No
- 3 Can't tell

GLOBAL RATING

COMPONENT RATINGS

Please transcribe the information from the gray boxes on pages 1-4 onto this page. See dictionary on how to rate this section.

A	SELECTION BIAS	STRONG	MODERATE	WEAK
		1	2	3
B	STUDY DESIGN	STRONG	MODERATE	WEAK
		1	2	3
C	CONFOUNDERS	STRONG	MODERATE	WEAK
		1	2	3
D	BLINDING	STRONG	MODERATE	WEAK
		1	2	3
E	DATA COLLECTION METHOD	STRONG	MODERATE	WEAK
		1	2	3
F	WITHDRAWALS AND DROPOUTS	STRONG	MODERATE	WEAK
		1	2	3
				Not Applicable

GLOBAL RATING FOR THIS PAPER (circle one):

1	STRONG	(no WEAK ratings)
2	MODERATE	(one WEAK rating)
3	WEAK	(two or more WEAK ratings)

With both reviewers discussing the ratings:

Is there a discrepancy between the two reviewers with respect to the component (A-F) ratings?

No Yes

If yes, indicate the reason for the discrepancy

1	Oversight
2	Differences in interpretation of criteria
3	Differences in interpretation of study

Final decision of both reviewers (circle one):

1	STRONG
2	MODERATE
3	WEAK

Bilaga 2

Etisk granskning av artiklar

Författare, år	Godkänd av etisk kommitté (ja/nej)	Förtydligande/kommentar/detaljer/beskrivning
Crooks, C., Zwicker, J., Wells, L., Hughes, R., Langlois, A. & Emery, J.C.H. (2017).	NEJ	Eftersom denna artikel är en forskningsrapport och inte en studie är frågan om etiskt godkännande inte tillämbart.
Dembo, R., Riones-Robinson, R., Wareham, J., Schmeidler, J., Winters, K.C., Barrett, K., Ungaro, R., Karas, L.M. & Belenko, S. (2014)	JA	Alla procedurer i studien var godkända av lokal granskningsnämnd.
Lindblom, S., Eriksson, L. & Hiltunen, A. (2017)	JA	Studien är godkänd av Etikprövningsmyndigheten i Uppsala. Vidare informerades ungdomarna om studien i enlighet med de etiska principerna och samtyckte både muntligt och skriftligt till att delta (vårdnadshavares samtycke om under 18 år).

Shekar, A., Gross, A., Luebbers, E., & Honsky, J. (2020)	JA	Alla studieverktyg, inklusive läroplanen och undersökningar, godkändes av en granskningsnämnd, CCJDC:s föreståndare och administratören för Cuyahoga County:s avdelning för barn och familj.
Smokowski, P., Evans, C., Rose, R., & Bacallao, M. (2020)	NEJ	Smokowski m.fl. redovisar inte för huruvida studien är godkänd av en etisk granskningsnämnd eller inte, men det framgår tydligt att samtliga ungdomar och deras föräldrar samtyckt till att delta i programmet. Deltagarna var även informerade om att deras deltagande var frivilligt och att de kunde avbryta sitt deltagande när som under programmets gång utan frågor eller negativa konsekvenser.
Taussig, H.N., Dmitrieva, J., Garrido, E.F., Cooley, J.L. & Crites, E. (2021)	JA	Studien är godkänd av forskarnas granskningsnämnd och uppges vara i enlighet med Helsingforsdeklarationens forskningsetiska riktlinjer. Informerat samtycke och samtycke erhöles vid varje intervjutillfälle. Colorado Multiple Institutional Review Board granskade och godkände protokollet.
Vidal, S., Steeger, C.M., Caron, C., Lasher, L. & Connell, C.M. (2017)	JA	Alla förfaranden som utfördes i studier som involverade mänskliga deltagare var i enlighet med den institutionella och/eller nationella forskningskommitténs etiska normer och med Helsingforsdeklarationen eller jämförbara etiska normer. Den här artikeln innehåller inga studier

		med mänskliga deltagare utförda av någon av författarna.
Wong, D. F. K., Ip, P. S. Y., Chan, M. H., & Zhuang, X. Y. (2018)	JA	Etiskt godkännande från City University of Hong Kongs etiska kommitté.

Bilaga 3

Blankett för etisk egengranskning

Blankett för etisk egengranskning av studentprojekt som involverar människor

Använd blanketten som en grund för forskningsetiska reflektioner tillsammans med din handledare och för att komma fram till bästa forskningsetiska förhållningssätt samt beslut om ansökan till den Forskningsetiska nämnden vid Högskolan Dalarna alternativt Etikprövningsmyndigheten behövs eller ej. Blanketten behålls av studenten och handledaren.

Projekttitel: **Interventioner och förebyggande arbete: en scoping review om ungdomskriminalitet**

Student/studenter: **Tuva Berg & Cecilia Falkebring**

Handledare: **Kari Jess**

	Ja	Tveksamt	Nej
1 Kan frivilligheten att delta i studien ifrågasättas dvs. omfattar studien deltagare som kan betraktas tillhöra en sårbar grupp t.ex. barn (under 18 år), personer med nedsatt kognitiv förmåga, psykisk funktionsnedsättning eller sådana som har en beroendeställning till den som genomför studien t.ex. som patienter eller elever till densamma?	☐	☐	☒
2 Innebär undersökningen att informerat samtycke inte kommer att inhämtas (d.v.s. forskningspersonerna kommer inte att få full information om undersökningen och/eller möjlighet att avsäga sig ett deltagande)?	☐	☐	☒
3 Innebär undersökningen någon form av fysiskt ingrepp på forskningspersonerna?	☐	☐	☒
4 Kan undersökningen påverka forskningspersonerna fysiskt eller psykiskt?	☐	☐	☒
5 Används biologiskt material som kan härledas till en levande eller avliden människa (t.ex. blodprov)?	☐	☐	☒
6 Avser du behandla känsliga personuppgifter, som etnicitet, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv?	☐	☐	☒
7 Avser du behandla personuppgifter om lagöverträdelse, som brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden?	☐	☐	☒
8 Avser du att behandla personuppgifter? Observera att: <ul style="list-style-type: none">• Samtliga uppgifter som kan kopplas till en levande person betraktas som personuppgifter, även om de är kodade eller krypterade.• I händelse av att studentarbetet INTE omfattar några känsliga personuppgifter och heller INTE deltagare som tillhör en sårbar grupp eller deltagare som INTE står i beroendeställning till den som genomför studien, behöver inte någon ansökan till Forskningsetiska nämnden vid Högskolan Dalarna göras.• Vid behandling av personuppgifter ska dock ALLTID anmälan om detta göras till högskolans dataskyddsombud, via digital blankett som du finner här: https://blankett.du.se/sv/behandling-av-personuppgifter-i-samband-med-studentarbeten-ny-anmalan	☐	☐	☒

Fastställt av Forskningsetiska nämnden 2020-09-23, uppdaterad 2023-03-10